

**V obrambi
sokolskih načel
in
sokolskega Tabora**

Ljubljana 1939

**Resnica o disciplinskem postopku
Vsem članom Sokola I.**

**V obrambi
sokolskih načel
in
sokolskega Tabora**

Ljubljana 1939

Resnica o disciplinskem postopku

Vsem članom Sokola I.

IZDALA UPRAVA SOKOLA I. V LJUBLJANI

**TISKALA NARODNA TISKARNA D. D. V LJUBLJANI — PREDSTAVNIK
FRAN JERAN**

DOGODKI V SOKOLSKI ŽUPI LJUBLJANA PRED DISCIPLINSKIM POSTOPKOM PRI SOKOLU I.

V ljubljanski sokolski župi se je v strokovnem odboru zbrala skupina, ki je sistematično posegala izven svojega področja v delokrog uprave. Župna uprava je bila vedno česče postavljena pred izvršena dejstva, kar je stopnjevalo napetost, ki je tekom leta 1938 postajala kar nevzdržna. V takem stanju je bila ljubljanska župa, ko je bilo v juliju 1938 objavljeno, da bo v Mariboru sredi avgusta 1938 vsenarodna proslava 20-letnice Jugoslavije. Ustanovljen je bil odbor, v katerem so bili tudi predstavniki sokolstva; seveda je te predstavnike delegirala mariborska sokolska župa. Iz pozno dostavljenega programa se je videlo, da ni ustrezal vsem zahtevam Sokolstva. Ker se je mariborska župa obrnila na vse župe dravske banovine s pozivom, da spričo nacionalno in obmejno izpostavljenega kraja, kjer naj bi se vršila vsenarodna proslava, organizirajo častno udeležbo Sokolstva, je prišlo vprašanje v razpravo tudi v ljubljanski sokolski župi. Ker pa je mariborska župa po svojih predstavnikih že odobrila program, ki ni povsem ustrezal sokolskim zahtevam, je bila odločitev težavna. Na eni strani je nacionalni moment zahteval številno udeležbo, na drugi strani pa so sokolski interesi velevali revizijo programa. To situacijo je izkoristila strokovna skupina ljubljanske sokolske župe za odločilen napad, ki so ga nosilci njihove akcije že dolgo pripravljali. V strokovnem odboru so sklenili neodstopne zahteve, ki naj bi jih župna uprava brez izpremembe sprejela. Na seji župne uprave dne 9. avgusta 1938 pa stvar seveda ni šla tako gladko. V razpravi sta se uveljavljali dve stališči: Strokovni odbor je predlagal med drugim tudi to, da naj ljubljanska sokolska župa kot pogoj svoje udeležbe postavi zahtevo, da takratni notranji minister dr. Korošec ne sme govoriti na proslavi, nadalje pa tudi, da naj Sokolstvo ne prisostvuje maši, ki je bila nameravana v okviru proslave. Druga skupina je prepričevala strokovni odbor, da postavitev takih zahtev 5 dni pred proslavo nima izgleda na uspeh ter bi se smatrala kot zgolj političen akt in demonstracija, ki bi imela nedogledne posledice za ljubljansko sokolsko župo. Ta skupina je zastopala stališče, da naj bi se postavila zahteva, da nastopi na proslavi

tudi sokolski govornik in da dobi Sokolstvo primerno mesto v slavnostnem sprevedu. Ta pozitivna zahteva bi bila v danih okolnostih dosegljiva in bi bila v skladu s sokolskimi načeli. Toda voditelja strokovne skupine sta ostala nepopustljiva in sta izsilila bojno glasovanje. Strokovna skupina je dobila 17 glasov, druga skupina pa 16 glasov, predsedujoči namestnik staroste, ki je zagovarjal stališče druge skupine, pa se po pravilniku ni udeležil glasovanja. Z ozirom na izid glasovanja je predsedujoči namestnik staroste izjavil, da za posledice takega sklepa ne more prevzeti odgovornosti in je podal ostavko ter zapustil sejo. Sledili so mu spontano še drugi namestnik staroste in nekateri člani župne uprave, tako da je postala seja nesklepčna. Dva dni pozneje so prireditelji odpovedali mariborsko proslavo, ne da bi navedli razloge. Skupina strokovnega odbora pa še zdaj ni uvidela, da je šla predaleč in je strastno nadaljevala začeto borbo. Savezna uprava je po posebnem odposlancu proučila nastalo stanje v župi, nakar je savezni izvršni odbor v septembru 1938 sprejel ostavke, razrešil župno upravo in strokovni odbor ter imenoval začasno upravo. V oktobru 1938 je izredna župna glavna skupščina soglasno izvolila staro župno upravo, toda brez načelnštva. Za rešitev načelniške krize je bil izvoljen poseben odsek. Medtem je spor dobival tudi osebne oblike; pravo ozadje od strokovnega odbora podvzete akcije in izzvanega spora je stopilo povsem ob stran spricho strastne osebne borbe, ki so jo pričeli voditi proti vsakemu vidnemu funkcionarju, če se je drznil izražati drugačno mnenje. Zaradi tega je župni starosta 15. februarja 1939 podal ostavko, nakar se je osebna borba avtomatično prenesla na njegovega namestnika. Na župni redni glavni skupščini dne 26. februarja 1939 sta se pojavila voditelja strokovnega odbora in izsilila, da se je skupščina preložila na 5. marec 1939. Načelnik Sokola I, ki je kot delegat Sokola I sodeloval in glasoval za listo župnega kandidacijskega odbora, je po vsem tem prevzel tudi funkcijo predlagatelja posebne liste župne uprave, ki jo je po svojih vidikih sestavila voditeljska skupina strokovnega odbora; na tej listi je seveda tudi sam kandidiral. Svoje ravnanje so opravičevali z osebnimi in organizacijsko-formalnimi motivi. Pri vsem tem je bilo pravo ozadje seveda zamolčano, kajti s strastno zakulisno osebno gonjo jim je uspelo zavesti mnogo članov, da niso mogli spregledati motivov akcije, ki ji je bil prvi cilj, da totalno iztrebi vse, kar bi se kdajkoli moglo postaviti v bran njihovemu gospodovanju v Sokolstvu, da bi tako lahko izvajali svoje namere. Ob strastni osebni agitaciji, z nečutenimi osebnimi napadi na župne funkcionarje, ob nezaslišanem pritisku in terorju, ki je bil izvajen na udeležence župne glavne skupščine, je dobila njihova lista neznatno večino. Pot za gospodovanje v župi se jim je odprla. Toda Savez je ukrenil drugače. Razveljavil je izid volitev župne uprave

zato, ker nosilec izvoljene liste že več let ni bil član sokolske organizacije; poveril je prejšnjo župno upravo, da posluje naprej in da predlaga primerni osebi za načelnika in načelnico. Na ta mandat župne uprave se je takoj nato osredotočila borba strokovne skupine, ki je našla v načelniku Sokola I brezkompromisnega interpreta. Sledili sta seji vaditeljskega zbora Sokola I dne 5. in 12. aprila 1939, posvečeni borbi proti župi in omenjenemu saveznemu sklepu. Dne 15. aprila 1939 pa so še sklicali sestanek vseh vaditeljev ljubljanskih sokolskih društev, katerega osrednja točka je bila zopet borba proti župnemu načelniku, ki bi jim ne bil po godu in borba za staro načelništvo. Vsa ta dolgotrajna borba nosi na zunaj pečat osebnega obračunavanja z vsakomur, kdor se jim je osebno zameril s tem, da se je drznil izjavljati drugačno gledanje na prilike v župi kot je bilo zapovedano s strani strokovne skupine. Tej osebni borbi premnogi nasedajo, ker se vodi zahrbtno, strastno in brez kontrole. Samo tisti, ki stvari pozna, pa razume, da gre tu za dalekosežnejše stvari. V disciplinski razpravi pri Sokolu I so obtoženci tudi skušali speljati vso stvar na osebno polje z osebnimi napadi na vodilne funkcionarje društva. Vzlic temu je razprava ugotovila stvari, ki so potrjene v sklepih društvene uprave. Kar je bilo že od začetka jasno, je zdaj nedvoumno potrjeno: Spor, ki je bil izzvan v župi, se je prenesel v Sokola I. S tem pa načrt še ni gotov. Temu početju pa mora biti konec, kajti posledice za Sokolstvo bi bile nedogledne, ako bi obveljal nebratski diktat strokovne skupine. Vsi znaki kažejo, da bi po tej borbi ne bila prizadeta samo župa in Sokol I, temveč še druge edinice. To je očitvidno končni cilj vsega početja.

DOGODKI, KI SO NAREKOVALI UPRAVI SOKOLA I, NUJNOST DISCIPLINSKEGA POSTOPKA PROTI SEDMIM BRATOM VADITELJSKEGA ZBORA SO SI ČASOVNO SLEDILI TAKOLE:

Plenum uprave Sokolskega Saveza kraljevine Jugoslavije je razveljavil izid volitev glavne skupščine župe Ljubljana dne 5. marca 1939, in je o tem začetkom aprila obvestil staro župno upravo z naročilom, da naj vodi nadalje župne posle, za imenovanje župnega načelnika pa naj stavi svoj predlog Savezu. Vsebinsko tega ukrepa so takoj zvedeli vodilni vaditelji in načelniki ljubljanskih društev, med temi tudi br. načelnik Sokola I.

Dne 5. aprila je sklenil vaditeljski zbor Sokola I., da ne sme noben vaditelj Sokola I. sodelovati v bodočem vaditeljskem zboru župe Ljubljana, ako na to ne pristane vaditeljski zbor Sokola I.

Dne 6. aprila je na seji uprave Sokola I. br. načelnik zamočlal ta sklep. Društvena uprava je na tej seji naročila načelniku, da naj v osmih dneh vadi-

teljski zbor Sokola I. prekliče in anulira ta sklep, ki znači v svojih posledicah bojkot rednega dela v župi.

Dne 12. aprila društveni vaditeljski zbor ni samo odklonil naročilo društvene uprave, ampak ga še poostril z novim sklepom, s katerim prepoveduje vobče vsem članom Sokola I. sodelovanje v župi, ako nimajo pristanka svojega vaditeljskega zbora.

Dne 15. aprila je bil sklican sestanek vseh vaditeljev ljubljanskih društev. Tu je bila sprejeta znana resolucija z 9. točkami. Tu se ultimativno zahteva od Saveza, da mora do 29. aprila Savez potrditi načelstvo, izvoljeno na župni skupščini od 5. marca. Vaditelji ljubljanskih društev so se morali z lastnoročnimi podpisi zavezati, da bodo svoje postopanje uravnali v smislu besedila te resolucije:

Dne 23. aprila je povabila župna uprava vse društvene načelnike vseh župnih društev, da stavijo predlog za župno načelništvo. Župna uprava je bila od Saveza pooblaščenca, da takšen predlog stavi v izjemnih razmerah, ko je bil Savez prisiljen, da gre za ta slučaj preko organizacijskih predpisov, v lastnem delokrogu. Uprava je računala na iztreenje vaditeljev in načelnikov. Naprosila je zato br. Ambrožiča, nekdanjega župnega in saveznega načelnika, da vodi ta sestanek. Brat Ambrožič je moral zapustiti zbor in je sam izjavil, da je vsak nadaljni razgovor s temi brati brezuspešen, da jih vodi slepa strast in zagrizenost. Po njegovem odhodu so bratje še sami ilegalno nadaljevali razgovore in sklenili petit na Savez, ki je pa že prej z indignacijo odklonil znano resolucijo devetih točk, sklenjeno v Narodnem domu.

DOGODKI V UPRAVI SOKOLA I. NA TABORU MED TEM:

6. aprila: seja uprave. Sklep, da br. načelnik skliče v osmih dneh sejo vaditeljskega zbora, da ta prekliče svoj bojkotni sklep glede župe. Predlog glede disciplinskega postopka proti br. načelniku je ostal »in suspenso«, dokler uprava jasno ne vidi nadaljnjega razvoja te nesrečne akcije vaditeljskega zbora Sokola I.

13. aprila, torej takoj po drugi seji vaditeljskega zbora o tej zadevi, je prejela uprava dopis br. načelnika s poučno vsebino z njegovega enostranskega vidika, to je vaditeljski zbor znači vse, kompetenco uprave pa želi reducirati na ozke naloge, da zbira denarna sredstva in da skrbi za poslopje in telovadne prostore. V drugem delu dopisa izjavlja, da je sam priporočal bojkotni sklep, da je zanj glasoval, dočim se je na seji uprave 6. aprila temu priznanju oprezno izmikal. Na koncu svojega dopisa izjavlja, da v tem trenutku ni več načelnik, ako se uprava odloči za disciplinski postopek proti njemu.

20. aprila je uprava sklenila disciplinski postopek proti br. načelniku in 6. drugim bratom, ki jih smatra za glavne kolovodje vse te nesrečne bojkotne akcije. Uprava je vzela na znanje ostavko br. načelnika in ostavko br. podnačelnika in poverila br. dr. Kuncu, ki je član vaditeljskega zbora in ki uprav-

Ija funkcijo I. namestnika staroste, da začasno prevzame mesto načelnika in da povabi za vodstvo telovadbe vseh oddelkov primerne vaditelje. Uprava je odobrila besedilo obtožnice in imenovala dr. P. Pestotnika, dolgoletnega starosta Sokola I., sedaj predsednika nadzornega odbora, za preiskovalnega poverjenika. Obtožnica in obvestilo o preiskovalnem poverjeniku je bila odpisana vsem prizadetim bratom.

21. aprila: incident dveh obtožencev proti dr. Kuncu.

22. aprila je br. bivši načelnik kljub temu, da se je sam odrekel načelništvu in da je uprava njegov odstop odobrila in imenovala br. dr. Kunca za začasnega načelnika, sklical sejo starega bivšega vaditeljskega zbora. Na tej ilegalni seji so bili izključeni iz vaditeljskega zbora proti vsem predpisom br. Kunc, br. Grünfeld in br. Bežek, tajnik Sokola I.

26. aprila je brat dr. Kunc sklical sejo vaditeljskega zbora in vabil vse člane starega vaditeljskega zbora, razen bratov, ki so bili v disciplinski preiskavi, poleg tega pa še nekaj novih bratov. Sestavljen je bil začasno nov vaditeljski zbor, ki ga je uprava takoj drugi dan na seji 27. aprila odobrila. Vodstvo naraščajske telovadbe sta imela prevzeti dolgoletni vaditelj naraščaja br. Ryška in br. Žabjek že naslednji petek.

27. aprila je uprava odklonila razloge obtožencev glede preiskovalnega poverjenika. Na željo prvotno imenovanega dr. P. pa se je ugodilo vlogi obtoženih bratov in je uprava imenovala za poverjenika br. Miklavca, dolgoletnega načelnika Sokola I. Zaradi nevzdržnega stanja v splošnem in doslednega sabotiranja vsakega sklepa uprave od strani vaditeljskega zbora je uprava ukinila člansko telovadbo. Uprava je pričakovala, da s tem ukrepom zajezi divjo agitacijo in zastrupljanje telovadnih oddelkov od strani obtožencev in njihovih simpatizerjev.

28. aprila je sledil incident nezaslišane drznosti in skrajno grobe kršitve discipline (glej ugotovitve v razsodbi).

1. maja je na seji uprave Sokola I. prisostvovala tričlanska deputacija iz oddelka moških članov telovadcev. Ta delegacija je tolmačila prošnjo bratov telovadcev, da naj bi uprava spet dala na razpolago telovadnico za redne večerne članske vežbe. Uprava je namreč začasno ukinila samo ta oddelek, dočim so vsi drugi oddelki nemoteno redno telovadili, to je vsi trije ženski oddelki, moški naraščaj in moška deca.

Uprava je želela iti prošnji na roko in sprejet je bil soglasno predlog uprave: telovadnica za moške člane se odpre takoj, telovadno delo se lahko nadaljuje pod pogojem, da bratje pod obtožbo, ki so v disciplinskem postopku, to je sedem bratov bivšega vaditeljskega zbora, ne vrše funkcije vaditeljevanja, da ne vodijo vrst, **pač pa lahko telovadijo kot navadni člani.** — Deputacija se je upravi zahvalila in obljubila, da bo skušala dobiti že drugi dan pristanek na to rešitev od sedmih obtoženih bratov bivših vaditeljev. Vodja odposlanstva je drugi dan zvečer javil upravi, da so bratje **obtoženci predlog uprave odklonili.** Zato je zapora telovadnice za člane še nadalje ostala v veljavi.

9. maja sledi poročilo preiskovalnega poverjenika br. Miklavca. Bratje so bili pravilno po predpisih vabljeni. Vabilu so se odzvali, vsako izpoved ali pojasnilo na obtožnico pa so vsi z enakimi razlogi odklonili, češ da je obtožnica kolektivno za vse enaka, oni pa zahtevajo, da so za vsakega posebej navedeni in konkretno označeni pregreški in kršitve. Po paragrafu 6 disciplinskega postopka bi bilo smatrati izjave obtožencev za pritožbo. Ta pa po tej določbi ni dopustna. Ker se nočejo zagovarjati na osnovi sprejete obtožnice, bodo imeli priliko zagovora na ustmeni razpravi, ko stopi razsodišče društvene uprave v funkcijo.

Br. poverjenik navaja potrebo, da se disciplinski postopek raztegne na vse prestopke in kršenje reda, ki so se dogodili kasneje in ki v obtožnici niso navedeni.

11. maja je brat starosta imenoval v smislu paragrafa 19 pravilnika o disciplinskem postopku br. dr. P. Pestotnika za poročevalca.

OBTOŽNICA

od 21. aprila 1939.

Društvena uprava je na seji dne 20. aprila 1939 razpravljala o stanju v vaditeljskem zboru in v nekaterih telovadnih oddelkih ter je ugotovila sledeče:

Pravo sokolsko delo zahteva od vsakega člana, tembolj pa od vaditelja, da opravlja v društvu funkcijo telesnega, duhovnega in moralnega vzgojitelja, da skrbi, da vlada v društveni sokolski telovadnici, v posameznih telovadnih oddelkih in vrstah duh bratstva, medsebojnega prijateljstva in družinske idejne povezanosti med društvenimi člani in odgovornimi funkcionarji društvene uprave in odsekov.

Telovadečim oddelkom in vaditeljskemu zboru je društvena uprava nudila vsa ta leta čiste telovadne dvorane in slačilnice, razsvetljavo, ogrevanje, tople in hladne kopeli, prostorno letno telovadišče, dobro vzdrževano in zadostno telovadno orodje itd. tako rekoč v neomejeno uporabo, da je vaditeljski zbor lahko v polni meri razvijal svoje delo. Kljub težkemu gmotnemu položaju Sokola I je uprava 80 odstotkov rednih dohodkov uporabila za vzdrževanje telovadnega dela. — Mesto zadovoljstva, vzbujanja veselja do dela in priznanja je uprava žela samo neupravičeno kritiko, podtalno rovarenje in zastrupljanje telovadnih oddelkov z razdornimi tedencami, grobimi žalitvami uprave in staroste kot društvenega predstavitelja. Metoda diktatov od strani vaditeljskega zbora je pojav, ki je v ostrem nasprotju s pravilnim pojmovanjem programa sokolskega dela in sokolske ideje.

Disciplina, kot izraz vdane službe višji idejni skupnosti, je po naših pravilih predpisani pogoj koristnega in uspešnega dela, posvečenega sokolskim ciljem. Disciplina v izvajanju sklepov društvene uprave in nadrejenih organov župe in Saveza je pogoj bratskega sožitja.

Plenum uprave Saveza je razveljavil izid volitev na župni glavni skupščini dne 5. marca 1939 in naročil stari župni upravi, da predloži predlog za imenovanje župnega načelstva z ozirom na nenormalne prilike v sokolski župi Ljubljana. Po tem naročilu Saveza se župni upravi ni treba ozirati na postopek, ki je predpisan v organizaciji pri rednih razmerah.

Vaditeljski zbor Sokola I. pa je na seji dne 5. aprila 1939 z večino glasov storil sklepe, ki jim je namen, da onemogočijo izvršitev sklepa saveznega plenuma. Vaditeljski zbor je omejil svobodo svojim članom s tem, da jim je prepovedal sprejeti mesto v župnem načelstvu brez privolitve vaditeljskega zbora in zbora društvenih načelnikov. Če se pomisli na nerazpoloženje, ki je bilo proti župni upravi in Savezu ustvarjeno s strastno agitacijo in neosnovanimi napadi in žalitvami, celo z grožnjami, potem je jasno, da je sklep vaditeljskega zbora Sokola I v svojem stvarnem učinku zasledoval bojkot župne uprave, odrekanje avtoritete župni upravi in očitni upor proti sklepu plenuma savezne uprave. Takšen sklep je v stanju povzročiti razdor v sokolski organizaciji in uvesti popolno anarhijo. Povzročitelji te nesokolske uporniške akcije so v glavnem starejši vaditelji Sokola I, ki nočejo razumeti sokolskih nalog niti v najtežjih časih za narod in državo.

Uprava Sokola I. je pravočasno svarila pred izvajanjem takšnega sklepa in je zato pozvala s sklepom seje dne 6. aprila 1939 društvenega načelnika, da v osmih dneh skliče izredno sejo vaditeljskega zbora in izposluje preklie in uničenje sklepa. Zgodilo pa se je nasprotno. Vaditeljski zbor je na izredni seji dne 12. aprila 1939 z večino glasov na celi črti zavrnil zahtevo društvene uprave in je svoj sklep z dne 5. aprila 1939 ne samo ponovil, temveč še poostril s tem, da ga je razširil na vse člane, tudi tiste, ki niso v vaditeljskem zboru. Upornost proti društveni upravi, župni upravi in Savezu, se je s ponovnim sklepom še povečala in poostrila s prekoračenjem delokroga.

Vaditeljski zbor Sokola I. je hkratu obvezal svoje članë, da se udeleže sestanka vaditeljskih zborov ljubljanskih sokolskih društev dne 15. aprila 1939. Na tem sestanku, ki po organizaciji nima takšne naloge, se je z večino glasov sklepalo o postavitvi kandidatov za župno načelstvo, o predložitvi ultimativne zahteve Savezu za potrditev dne 5. marca 1939 na župni glavni skupščini izvoljenega župnega načelstva do 29. aprila 1939 in o pretnji, da bodo v slučaju, da Savez ultimatum ne sprejme, vaditelji

svoje delo v telovadnicah opustili in s tem povzročili, da se telovadnice zapro. Torej na celi črti upor proti Savezu, ignoriranje legalne župne uprave in omalovaževanje kompetence organov, ki so poklicani reševati te stvari. Učinek tega sestanka vaditeljskih zborov je vsekakor na dlani: Izvrši naj se pritisk na zbor društvenih načelnikov, da izvoli župno načelstvo, ki ga diktirajo nezadovoljneži v ozračju vsestranske negacije vsakršne discipline in avtoritete in v pomanjkanju čuta požrtvovalnosti. Skratka: Gre za ustvaritev razdora v sokolski organizaciji, ki ga pripravljajo eksponenti tajnih sil.

Iz takšnega ravnanja večine vaditeljskega zbora Sokola I. in njegovih idejnih voditeljev se je uprava Sokola I. prepričala, da ni mogoča nobena kompromisna rešitev, da ni izgleda na možnost izboljšanja in da je onemogočeno skladno delo med upravo in vaditeljskim zborom, ker zborova večina krši sokolski program v bistvenih točkah.

Glavni povzročitelji tega stanja v vaditeljskem zboru in med članstvom Sokola I. so se z opisanim delom in ravnanjem pregrešili s tem:

1. da so moralno oškodovali društvo;
2. da so se hote grobo pregrešili proti sokolskim pravilom in načelom;
3. da so se uprli sklepu plenuma uprave Saveza, odredili bojkot sokolskega sodelovanja z župno upravo in razgibali članstvo v borbi proti društveni upravi in s tem podrli vzore, ki morajo biti vsakemu sokolskemu pripadniku predmet bratskega spoštovanja.

Društvena uprava je ugotovila, da so prej omenjeni glavni povzročitelji sledeči bratje: slede imena obtožencev.

Z ozirom na vse to je društvena uprava na seji dne 20. aprila 1939 sklenila potem, ko je ugotovila svojo pristojnost, da v smislu §§ 1, 2, 3 in 4 pravilnika za disciplinski postopek uvede proti imenovanim članom disciplinski postopek, o čemur s tem obveščamo v naslovu navedenega člana s pripombo, da proti temu sklepu po § 6 cit. pravilnika ni pritožbe. Za preiskovalnega poverjenika je imenovan brat dr. Pavle Pestotnik. Morebitno zahtevo po izvzetju imenovanega preiskovalnega poverjenika, je treba z označbo razlogov dostaviti društveni upravi v roku treh dni po prejemu tega sklepa.

Z d r a v o !

Tajnik:
Ethbin Bežek s. r.

I. nam. staroste
dr. Josip Kunc s. r.

Uprava Sokola I. razširja obtožnico na vse že obtožene brate bivšega vaditeljskega zbora na grobo kršenje reda in discipline, zagrešene časovno po vročeni prvi obtožnici in sicer zagrešeno s tem

1. da so odklonili priznanje, da je funkcija načelnistvu pod obtoženim br. načelnikom ugasnila — vse to proti jasni odstopni izjavi br. načelnika in podnačelnika in proti sklepu in tozadevnem obvestilu društvene uprave.

2. da so nasilno vdrl v telovadne prostore proti sklepu uprave dne 28. aprila in da so to nasilje opustili šele, ko je uprava ojačala ključavnice in bi bil nasilni vdor mogoč le, ako bi se s silo razbila vrata.

3. da je eden od obtoženih bratov zadirljivo in skrajno žaljivo hrulil br. dr. Kunca v telovadnici pri izvrševanju uradnega sokolskega posla.

4. da obtoženi br. vodnik naraščaja ni hotel izročiti vodstva moškega na raščaja od uprave in novega vaditeljskega zbora poverjenima br. Ryški in Žabjeku.

5. da so obtoženi bratje bivšega vaditeljskega zbora demonstrativno prevzeli vodstvo vrst pri naraščajski telovadbi na dan nameravanega prevzema po novem vaditeljskem zboru (Ryška, Žabjek) in onemogočili redno telovadno delo za člane, ker so odklonili predlog uprave, po katerem bi člani-telovadci mogli pričeti z redno telovadbo, ako obtoženci ne bodo vodili vrst, t. j. ne bodo upravljali funkcije vaditeljev.

6. moralno in stvarno oškodovanje društva s tiskano okrožnico od 18. maja vsem članom Sokola I. V okrožnici je polno neresnic, zavijanj in neosnovanih napadov na upravo. Namen okrožnice je očividni: doseči razkroj med članstvom, sovraštvo in nezaupanje upravi.

7. z okrožnico je bil zagrešen grob prestopki proti disciplini, ker so bivši vaditelji z objavo na lastno pest v netehnični zadevi prekoračili svoj delokrog ne glede na to, da so zlorabili ime »vaditeljski zbor«, ker starega vaditeljskega zbora 18. maja ni bilo, več članov vaditeljskega zbora je zaznalo za okrožnico šele, ko je bila med društvenim članstvom razširjevana — torej namen ustvarjati zmešnjavo med člani in ga z lažnimi izjavami zapeljevati na neprava pota.

8. da so bratje telovadci pod tiho zaščito in pod nemoralnim pristankom br. obtožencev vdrl v razpravno dvorano. Ta nasilni korak je bil pripravljen in organiziran, brez dvojbe z vednostjo obtoženih bratov, ker je bilo več članov že nekaj dni prej opozorjenih na to, da se pripravljajo izgrede za prvo sejo.

SLIKA V RAZPRAVNI DVORANI PRI DISCIPLINSKI RAZPRAVI SOKOLA I. V MAJU IN JUNIJU 1939.

Že pred prvim razpravnim večerom so se po mestu širile vesti, da se pripravljajo telovadci na Taboru na izgrede. Nekaj minut pred začetkom razprave, ki je bila v mali dvorani v I. nadstropju na Taboru, pride v predprostore 30 do 40 oseb, med njimi obtoženci in zagovorniki.

Uprava je zbrana, ugotovi postopek razprave. Zagovorniki in obtoženci zasedejo svoja mesta. Uprava tolmači pravilnik o disciplinskem postopku, poudari tajnost razprave. Proti tajnosti glasno protestirajo zagovorniki in obtoženci.

Zunaj v predprostoru se čuje krik in vik, demonstrativno razgrajanje in tuljenje, tako da se bratje v razpravni dvorani le s težavo medsebojno razumejo. Pred vhomom v dvorano je imel vzdrževati red uradnik iz pisarne s pomočjo hišnika. Pritisku demonstrujoče, nahujskane množice se reditelja ne moreta dolgo upirati, pritisk na vrata je vedno večji. Množica s silo vdre v dvorano in obkoli ob kraju dvorane društveno upravo, zagovornike in obtožence. Predsedujoči brat starosta se sklicuje na tozadevno določbo pravilnika in zahteva, da nepovabljeni zapustijo dvorano. S posmehom in krikom odklonijo zahtevo, sovražna strast pride v taki meri in v takšni nezaslišani obliki do izraza, da je najstarejši navzoči brat, po poklicu javni notar, predsednik notarske zbornice, predlagal, da naj se razprava preloži, ker za teh okolišnosti nesokolske podivjanosti ni mogoča resna razprava. Obtoženci in zagovorniki, ki so očitvidno vedeli za vse priprave tega nastopa, so vse to zagovarjali in kazali vse simpatije nasilnim telovadcem.

Društvena uprava ni mogla z brahialno silo izprazniti dvorane, kakšne asistence s ceste ni hotela klicati, upoštevala je položaj nasilnosti, ugotovila glavne razgrajače, ugotovila kršenje pravilnika za disciplinski postopek in s protestom prešla na dnevni red. Nepovabljena publika je prisostvovala vsem večerom, opetovano, posebno v prvih večerih motila razpravo. V drugi polovici razpravnih večerov, ko so poslušalci čuli tudi upravo in razloge za disciplinski postopek, se je tako zvana »galerija« obnašala mirneje, vedno pa še hrupno nastopala, kadar je to prišlo v dobro obtožencem.

Pod silo razmer so bile vse priče navzoče v dvorani. Že ta okolnost je močno motila predsedujočega pri ugotavljanju gotovih dejanj. Na stavljena vprašanja, kjer bi morala priča po svoji vesti izpovedati nekaj v neprilog obtožencu, so priče pogosto odgovarjale z »Ne vem — se ne spominjam« itd. Posamezniki iz »galerije« in obtoženci so v več slučajih skušali reševati obtožence s sufliranjem, kako naj priča izpove, vse to vzlic dobremu vodstvu razprave.

Stenogramski zapisnik se je vodil neodvisno od društvene uprave pod nadzorstvom rednega sejnega zapisnikarja, ki spada v družbo obtožencv in je v tej disciplinski zadevi dosledno glasoval proti večini uprave. S tem hočemo že v naprej odkloniti vsako sumničenje, da bi zapisnik o disciplinskem postopku kakorkoli favoriziral stališče uprave — nasprotno: marsikatero mesto je nejasno, tudi so izpuščene važne izjave prič n. pr. br. Gorjanca Toneta, ki vodi že nad 20 let sokolsko deco. Na vprašanje enega zagovornikov, kako gleda br. Gorjanc na telovadnico, je on jasno v navzočnosti nevabljenih poslušalcev glasno izjavil: »Večino teh telovad-

cev ne štejem med Sokole, to niso Sokoli. Ako bi bilo po mojem, bi jih vsaj polovico vrgel iz telovadnice in iz društva.« — Eden izmed obtožencev je pri razpravi od naštetih deset popolnoma neresničnih ali potrjenih očitkov proti poročevalcu prečital le par teh očitkov. Morda ga je bilo sram pred široko publiko. V zapisnik je pa prišlo besedilo v celoti iz njegovega besedila.

Obtoženci: V splošnem dosledna negacija vsake krivde. V svojih zagovorih pa razgalijo vso svojo notranjost. Tako eden dokazuje zavito, potrjeno, jezuitske metode, zna operirati sugestivno. Kdor ne pozna v podrobnosti vseh snovi in dogodkov pred razpravo, bi njegovemu obrambnemu zagovoru gladko nasedel, četudi je vmes vpletenih toliko neresnic, da sta morala br. izvestitelj in br. predsedujoči rabiti izraz, da je moralno defekten in pokvarjen. Njegova trditev in trditev vseh ostalih (edino eden priznava, da je bila savezna okrožnica v Narodnem domu 15. aprila prečitana), da vaditeljski zbor ni pravočasno vedel za sklep Saveza in za namen tega odloka, ne more držati, kar jasno izhaja iz časovne primerjave sejnih zapisnikov uprave in vaditeljskega zbora Sokola I. Nosilec župne opozične liste je bil po naročilu br. Gangla opozorjen na to, da Savez ni potrdil njegove liste. Br. načelnik je 5. aprila za to izvedel, 12. aprila je za to znal pozitivno, ker je bilo to povedano na predidoci seji uprave Sokola I. 6. aprila, 15. aprila pa je bila savezna okrožnica prečitana na sestanku ljubljanskih vaditeljev v Narodnem domu. In vsemu temu sledi trdovratno zanikanje obtožencev, da niso poznali namena saveznega odloka. Ker se ta trditev o nepoznanju saveznega sklepa ni dala dosledno zagovarjati, so prišli na drugo misel, da se v zagovoru izmotajo iz očitka »upor«. Pravijo: če bi mi pravočasno vedeli za to, da Savez imenuje samo začasnega načelnika v župi, potem ne bi mi delali znanih sklepov 5., 12. in 15. aprila. Nikdo pa ni pojasnil, zakaj so angažirali za ta odpor vse vaditelje, ko imajo vendar odločati o župnem načelniku po »Pravilniku« samo društveni načelniki. Jasno je, da gre tu za uprizorjeni komplot proti Župi in Savezu na vsej črti. To izhaja tudi iz tega, ker naknadno niso nikdar preklicali svojih sklepov ali razvezali ljubljanskih vaditeljev od lastnoročno podpisane obveze. Tudi dosledno odklanjajo vsako pomoč novima načelnikoma pri Sokolu I. in pri Župi. Torej na vsej črti, v vseh posledicah sabotiranje, bojkot, organizirani konventikli. In to znači v zasnovi in efektu **upor**. Zagovora dveh obtožencev sta nasilna, brezobzirno teptata resnico. Z naštevanjem zaslug in slikanjem socialnega položaja se skuša omamiti poslušalca. Obramba je demagoška, predvsem za »galerijo«. Brez sramu in z navajanjem neresnic izpadata proti glavnim funkcionarjem uprave, ki dosti mirno poslušajo,

malo reagirajo z namenom, da ne podaljšujejo razprave v neskončno. V potvorbah dejstev ne zaostajata druga dva obtoženca. Le eden se je zagovarjal vsaj približno dostojno. Posebno dva obtoženca sta dokazala svojo skrajno eksplozivno naravo: obračunavala bi bila med razpravo s pestjo, ako bi jih od tega ne bili zadržali drugi. Vsi so imeli prilično časovno poljubno in svobodno raztegniti svoje pisane zagovore, ki so pri vsakem trajali eno in pol do dve uri. Obtoženci so bili skrbno pripravljeni, obramba očitvidno redigirana s sodelovanjem br. zagovornikov in s sodelovanjem nekaterih oseb izven Sokola I.

Taktika obtožencev in zagovornikov: Izjavljajo, da spoštujejo sokolsko idejo, Tyrševe nauke in organizacijsko ureditev pred letom 1929, dočim so sedanji sokolski pravilniki za nje podrejene vrednosti. Iz tega izhaja, da se pravilniki smejo kršiti, samo da se ideja, sproščena predpisov, ceni. Br. bivši načelnik je posebno interesanten v pravno nasilnem dokazovanju: podal je ostavko vezano na pogoj disciplinskega postopka. Ta pogoj je nastopil. Uprava je vzela pismeno podano ostavko na znanje. Tolmačila je namreč znani zaključek vaditeljskega zbora Sokola I kot uporno dejanje, za kar še prav posebno odgovarja načelnik. Ko je prejel obtožnico in obvestilo, da je društvena uprava vzela njegovo prostovoljno ostavko na načelniško mesto na znanje in jo odobrila, pa piše upravi, da za ta slučaj njegova ostavka ne velja, da se smatra še nadalje za načelnika. Obtožnica ne vsebuje namreč samo prvotnega očitka glede upora, ampak tudi kršenje discipline, sokolskih načel in moralno oškodovanje društva in Sokolstva. Torej ne velja za njegovo ostavko. Pri inteligentnem bratu si tega ne moremo drugače razlagati kot tako: Br. bivši načelnik in njegovi ožji zavezniki iz vaditeljskega zbora niso pričakovali, da bo uprava odobrila njegovo ostavko. Ko pa se je to zgodilo, so pričeli premišljati o posledicah. Sestal se je konzistorij pravnih konzulentov. Ti so zaključili: Situacija je bistveno pokvarjena, br. načelnik ga je polomil, ker z ostavko nima več nikake ingerence na sejah uprave, z ostavko ni več društvenega načelstva in s tem je ukinjen vaditeljski zbor. Torej je treba iskati neke pravne utemeljitve, da podana ostavka ne velja. To je razvidno tudi iz tega, ker se je na nelegalni seji bivšega vaditeljskega zbora že poslovil od vaditeljev in od svoje funkcije načelnika.

Pravna konstrukcija za utemeljitev anuliranja ostavke je absurdum. Pamet normalnih naravnih možgan tega ne more razumeti. Ako so se pa poglobili v spise o sv. Avguštinu, potem je morda takšna dokazna pravna formula v možganih nadnaravne pameti mogoča.

Nesrečne posledice te nasilne pravne konstrukcije so bile: nasilni vdor v telovadnico, ilegalne seje vaditeljskega zbora, izključitev treh vadite-

ljev, upor proti izročitvi vodstva naraščaja, nepriznavanje novega načelnika in vaditeljskega zbora, novi konflikti z br. starosto, pregovarjanje telovadcev k solidarnosti, nesokolski nastop bivšega načelnika na zboru društvenih načelnikov, nasilno prisostvovanje pri ustmeni razpravi itd.

Nadaljna taktika obtožencev in deloma zagovornikov je bila v tem, da so smatrali napade na upravo, posebno na one funkcionarje, ki so prevzeli glavno delo in odgovornost za pravilen disciplinski postopek, za najboljšo obrambo. Zlasti so napadali starosto br. ing. Bevca in izvestitelja br. dr. Pestotnika. Tu so nagromadili toliko izmišljotin, klevet, neresnic in grdih laži, da si vseh sami niso upali pri čitanju obrambnega zagovora iznesti pred širšo publiko in so te klevete prišle v celoti v stenogramski zapisnik na ta način, da je zapisnikar prepisal pisani original zagovora. Največ nemoralne podivjanosti so pokazali zlasti štirje obtoženci.

Zagovorniki so uživali polno svobodo v obrambi. Časovno so lahko poljubno raztegnili pripravljene pisane zagovore, ki so jih po prečitaniu izročili zapisnikarju.

Priskovalni poverjenik br. Miklavc je v redu izvršil svoj posel, v kolikor je bilo to mogoče. Ako pa je eden v imenu vseh izjavil, da se nikdo ne bo ustmeno zagovarjal in ako je odklonil odgovor že pri poizkusu na prvo dano vprašanje in ako so dogovorjeno podali vsi obtoženci enake pismene izjave, ni mogel nikogar prisiliti, da odgovarja. Ker pa obtoženci izjavljajo, da je obtožba neosnovana, je to smatrati za pritožbo, ki po pravilniku ni dopustna.

KRITIČNE MISLI IN UGOTOVITVE.

Vzgoja: Obtoženi bratje polagajo poseben naglas na vaditeljski zbor kot »vzgojni organ«. Tu se krepko opirajo na pravilnik, ki ga sicer omalovažujejo, kjer ne najdejo v njem opore za svoje stališče. Društvo Sokola I. ne more biti ponosno na delo vaditeljskega zbora. Statistika obiska vaditeljev pri telovadbi je vse prej kot razveseljiva. Pogosto načelnik ni imel vaditeljev za vodstvo sedem do osem vrst, dasi šteje moški vaditeljski zbor 25 oseb. Red in disciplina veljata za vaditelje ravno tako kot za telovadce, ali pa še bolj.

Nedisciplinirani vaditelji ne morejo zahtevati discipline od telovadcev. Disciplinsko zasliševanje in celotna razprava je pokazala pojave pomanjkanja vsake vzgoje v telovadnici. To so pojavi brutalnosti in posurovelosti. Pred sokolsko stavbo je prišlo celo do grdih uličnih psov, ki so povročile dejansko obračunavanje. Dogodek je izzval ožji prijatelj obto-

žencev iz telovadnice. Imamo nekaj slučajev, da so budni starši zabranili sinovom še nadalje posecati naraščajsko telovadbo zaradi slabih vzgojnih vplivov.

Prava vzgoja se mora nanašati na izpopolnitev in plemenitev celega človeka v vseh njegovih duhovnih sestavinah, vsega njegovega notranjega življenja. Dober vzgled vaditelja je tu najboljši učitelj — in tega ni. Pridigati nacionalizem in razlagati sokolsko idejo na kompromisen način s tujimi inozemskimi mislimi novega datuma, ki niso preizkušene glede trajne vrednosti, je premalo in opasno. Vzgoje k dobremu v navadnih civilnih dobrih lastnostih ni.

Društvena uprava niti posamezni upravni funkcionarji **niso nikdar zanašali političnih vplivov** ali razpoloženj v Sokola. Držala se je dosledno in strogo sokolskega programa. Obramba obtožencev je poizkušala brez dokazov tozadevno oklevetati nekatere funkcionarje, hoteč si s takimi neresničnimi očitki olajšati svoj položaj. Noben član uprave nima nikakšnega vidnega ali vplivnega položaja v strankarski politiki. Očividno pa obtoženci in njih prijatelji zasledujejo posebne namene s parolo, da vsako politično delo znači diskvalifikacijo za delo v Sokolu. S to parolo so izključevali iz kandidatskih list v društvu in v Župi odlične društvene in javne delavce, pa četudi so imeli popolnoma brezpomembna mesta v odboru male predmetne krajevnne politične organizacije. Tako mišljenje in postopanje znači potvarjanje Tyrševe sokolske ideologije in je na veliko moralno in stvarno škodo Sokolstva. Napredek in moč sokolskih društev sloni na delu, moralni in materialni pomoči in priljubljenosti Sokolstva v napredni in nacionalni javnosti. Bratje s takimi parolami zavestno podirajo temelje Sokolstvu. Že do sedaj so napravili velik del simpatij v naši javnosti, po zaslugi propagande v tej smeri smo samo pri Sokolu I. izgubili v zadnjih letih mnogo članov.

Omenjen bodi še en važen moment: pri mentaliteti teh bratov so gospodarsko močnejše osebe, inteligenti z boljšimi dohodki, manj vredni individui. Nezaupno in zavistno gledajo na te ljudi, siromaštvo ali življenje v bolj stisnjenih razmerah — nastalo ali po lastni krivdi ali drugače — se povišuje kot ideal. Tudi takšne čustvene momente usmiljenja so uporabili pri obrambnih zagovorih. Kdor pa pozna društveno preteklost Sokola I. samo 15 let nazaj, za tega mora biti jasno kot beli dan, da bi društva Sokola I. in Sokolskega Tabora ne bilo brez pomoči in jamstev gospodarsko močnejših, Sokolu naklonjenih oseb. Še leta 1939 so bile me-nice teh dobrotnikov Sokola I. založene pri denarnem zavodu. — Strast, sovraštvo in slepota ne morejo tega razumeti in uvaževati.

Vodilnim članom bivšega vaditeljskega zbora Sokola I. odnosno Župe menda ni jasna meja med socialnostjo in socializmom. Nočejo razumeti, da naj gojitev pravega sokolskega bratstva ustvarja plemenito razpoloženje za pripravljenost socialne pomoči. Bratsko socialno čustvovanje naj bo vzgon, da v Sokolu gospodarsko močnejši ali v javnem življenju bolj znani bratje pomagajo gospodarsko šibkejšim bratom, nezaposlenim itd. To so tudi upravni funkcionarji — posebno br. starosta in br. poročevalec dosledno vršili, ne da bi za to zahtevali kakršnekoli moralne protidajatve v kakršnikoli obliki. Naravno pa bi bilo, da brat, ki je deležen socialne pomoči, da je na ta način dobil službeno mesto in zaposlitev, da ta brat išče ne v znak zahvalnosti, ampak v znak dostojnosti, vsaj lojalnega razmerja. Ako k temu dodamo še prizadevanje posebnih sokolskih socialnih odsekov, socialnih, zdravstvenih in socialno-gospodarskih ustanov, je s tem že potegnjena črta, do kamor sega meja socialnosti v društvenem sokolskem udejstvovanju. Prehajanje v socialnem delu v smer strankarskega socializma bi pomenilo kršenje in podiranje sokolskih načel.

Vsako glasno ali napolglasno prigovarjanje za prekoračenje te črte pa znači ostro nasprotje s sokolsko ideologijo. To znači zanikanje temeljnih načel, da je Sokol vsenarodna, vsedržavna, za vse socialne plasti, da je Sokol splošna nacionalna organizacija. Poizkusiti širiti in poganjati nekritično vprašanja iz tega področja med mladino, ki ne more biti dozorrela za pravilno presojo socialnih problemov, je silno opasna zadeva. Lahko bi bilo vzbujati v nerazsodni mladini socialistične nagone, težje pa bi jo bilo pozneje spraviti na prava zakonita pota, da zna ceniti red in delo v človeški družbi in se znebiti fantastične utopije nasilnega reševanja socialnih problemov, ki naj bi imela za splošnost trajno vrednost. Ljubezen do lastne države, do narodnih svetinj in smisel za državno obrambo pri takem privzgojenem razpoloženju splahni.

Obstoja opravičena bojazen, da vodilni bivši vaditelji Sokola I. v društvu in v Župi z zavestnim napačnim tolmačenjem sokolske ideje skušajo preusmeriti Sokolstvo na nesigurna pota svojega »novega Sokolstva« in se s tem izneveriti programu, ki so ga pri nas in naših severnih bratih pravilno pojmovali generacije v preteklih desetletjih.

Reklo se ho morda, da sega to mnenje predaleč. Izjavljamo, da je ta skrb v Sokolu I. in s tem tudi v župi Ljubljana resna in jo omenjamo s poudarkom. Iz ustmenih razprav obtožencev izhaja razlaga za to, da krog teh bratov rad omenja, da hočejo dati Sokolstvu novo vsebino. Za to svoje »novo Sokolstvo« rabijo običajno izraz »sokolski pokret« — ne več sokolska misel ali manj pogosto sokolska ideja. Njihovo razkopavanje sokolske njive pa še do sedaj ni toliko uspelo, da bi mogli dati plevelu,

ki ga sejejo, pravo ime s konkretno izraženim programom. Dolžnost sokolskih društvenih uprav je, da to pravočasno vidijo in pravočasno preprečijo hujše posledice. Infekcije in strup, zanešen k nam od zunaj, moramo pravočasno z vsemi sredstvi preganjati in zatreti. To dolžnost nam nalaga namen vzvišene službe, ki jo mora Sokol po svoji ideji in organizacijskih predpisih vršiti v narodu in državi.

Obtoženci in njih krog imajo novo doktrino, ki jo z vsem poudarkom širijo med telovadce in naraščaj: ločijo prave od nepravih Sokolov. Vsakdo, ki ne telovadi ali ki se ni udeleževal redne telovadbe več let, ni pravi Sokol, tudi ga ne smatrajo za enakovrednega. Zato je župno načelstvo pri povorki na zadnjem vsesokolskem zletu v Pragi točno po tem povsem zgrešenem nauku porazdelilo telovadce naprej, netelovadce zadaj. Proti vsem pravilom in običajem pa je to načelstvo manifestiralo nadrejenost vaditeljskega zbora nad upravo na ta način, da je na potu na češkoslovaški zemlji pri sprejemnih pozdravih žaljivo ignoriralo predstavitelje župne uprave in jih v povorki ni pustilo korakati z načelstvom na čelu povorke, kot to predvidevajo pravila in običaj. Do sedaj smo verovali v Tyrševo razlago: sokolstvo je za ves narod, za vse njegove plasti, bratsko jih združuje v družbo enakopravnih članov in član je vsakdo, kdor se priznava k sokolski ideji. — Mišljenje obtožencev propagirano z gotovo tendenco, je škodljivo, ker je v posledicah razdorno. Mladenič s telesno hibo ali človek, ki je po naravi svojega poklica zadržan od telovadbe, ki živi v kraju daleč od sokolske telovadnice, študent v inozemstvu, starejše osebe, ki so po misli, srcu in v dejanjih prežeti s sokolsko mislijo, ki pridno delajo v upravi, ki pa niso v mladosti hodili v sokolsko telovadnico — te so danes diskvalificirane kot manj vredne. Gotovo, da bi bilo idealno, ako bi mogli vsi Sokoli pod vodstvom in vplivom res dobrih inteligentnih vaditeljev, ki so sami **dobro** vzgojeni, skozi telovadno sokolsko šolo, toda v današnjih prilikah, na tej stopnji sokolskega razvoja v naši državi, je ločitev Sokolov v prave in neprave poniževalna in škodljiva.

Praksa zadnjih let na društvenih in župnih skupščinah je dokazala, da so bratje iz tega kroga ta načela (nepravi Sokol, članstvo politične organizacije) skušali uveljaviti posebno v onih slučajih, ako so se pojavile na kandidatski listi osebe, ki mislijo s svojo glavo, ki niso slepi privrženci tega kroga, kamor spadajo obtoženci, ali ki po svoji inteligenci in sposobnosti za delo prekašajo omenjene brate. Zato se ni mogoče izogniti misli in prepričanju, ki jo je treba kot nepravo splošno normo onemogočiti. Društvene uprave ne smejo podleči krivim prerokom in nezdravemu stremuštvu posameznikov iz tega kroga. Uprave morajo energično odkloniti diktatorsko miselnost, ki jo krog teh bratov organizira in ta uporni dina-

mizem stavi v borbo proti upravam izjavljajoč, da so pripravljeni delati le pogojno, to je, ako se uprave uklonijo njih absolutistični volji.

Dobro in solidno društveno gospodarstvo je predpogoj neoviranega dela v vseh drugih panogah sokolskega udejstvovanja. Uprava Sokola I. se je omejila pod silo razmer, dokler društvo težijo težka bremena dolgov, na dva mala prostora pri glavnem vhodu. Vsak prostor meri komaj 9 do 10 kvadr. metrov, vse druge prostore oddaja župni upravi in za stanovanjske namene s tem namenom, da sama prištedi nekaj tisočakov, da lažje zmaga režijo za vzdrževanje telovadnega dela, ki konzumira 80 odstotkov vseh rednih dohodkov. Nasprotno pa morajo biti za telovadnico, za predloge vaditeljskega zbora, za izlete itd. vedno vsa denarna sredstva na razpolago, ker sicer nastane agitacija v telovadnici, da je uprava nesposobna in da ne vrši svoje dolžnosti. Tako mnenje je udomačeno v zadnjih letih med vaditelji, ki hočejo biti vzgojitelji. Častne in redke so izjeme med telovadečim članstvom, ki so pripravljeni brezplačno pomagati upravi pri društvenih akcijah gospodarskega značaja. Ni več požrtvovalnosti v društvu, v Župi pa je znano, da se je »honoriranje« v zadnjih letih tako razpaslo kakor nikdar prej. — In te vrste mentaliteta naj reflektira na gospodarsko vodstvo v naših edinicah in Župi. Imejte vsi odprte oči, treba je pravočasno skrbeti za obrambo ideje in dobrega društvenega gospodarstva. Dokler so težila sokolski Tabor težka bremena dolgov, ni nikdo iz vaditeljskega zbora silil v upravo, nikdo ni imel poguma prevzeti odgovornosti, danes pa že stezajo svoje roke baš oni po gospodarstvu in društvu z zahtevo izpremembe v upravi, ki še niso doslej doprinesli nobenega dokaza o sposobnosti za dobro in solidno gospodarstvo kljub temu, da so imeli že v preteklosti za to mnogo prilike.

Uvažujoč vse te omenjene stvari, je treba priti do zaključka, da gre tu za mnogo dalekosežnejše interese kot za pojave navadne nediscipliniranosti. Uprava Sokola I. ne more več zaupati svoje mladine vzgojnim vplivom nevzgojenih tako zvanih in toliko poudarjanih »vzgojnih organov« — sedanjih obtoženih vaditeljev. Uprava se je uverila, da ne more več zaupati vzgoje telovadečega moškega in ženskega članstva in naraščaja vplivom bivšega vaditeljskega zbora. Po njegovi zaslugi se je v telovadnici Sokola I. v zadnjih letih vkoreninil in razrastel na celi črti duh in miselno razpoloženje, ki je vse prej kot sokolsko. Uprava ugotavlja, da se podobni ali enaki pojavi kot pri Sokolu I. že kažejo v manjših razmerah v posameznih drugih sokolskih društvih. Vsaka uprava se pa mora zavedati svoje dolžnosti, da je v prvi vrsti poklicana čuvati sokolsko misel pri dejanskem izvajanju sokolskega dela v vsej njeni polni vrednosti.

POROČEVALEC BR. DR. PESTOTNIK POJASNJUJE

Br. starosta ing. Bevc in drugi bratje, ki so se udeležili debate na seji uprave Sokola I. v drugi polovici marca, so nam vsestransko pojasnili razvoj in vse posameznosti, ki so bile v zvezi s pripravami in nastopom opozicije na zadnjem rednem in izrednem občnem zboru »Sokolske župe Ljubljana«. Očividno so se tega dela najbolj aktivno udeleževali in efektivno sodelovali pri pripravah po veliki večini načelstvo Sokola I. in mnogi bratje iz vaditeljskega zbora Sokola I. Ta se je s svojim ponašanjem in izjavami postavil v ostro nasprotje proti stališču velike večine upravnega odbora Sokola I.

1. Brat načelnik in načelstvo vedoma in zavestno ni hotelo iskati tozadevno nikakšne zveze ali razgovora z upravo in predstaviteljem Sokola I. z br. starostu, ki je obenem župni podstarosta in je hote prelomil dosedanje dobro tradicijo Sokola I. Do sedaj se je odpošiljalo na delo v župi one svoje moči, ki jih Sokol I. brez škode za lastne bitne potrebe lahko pogreša. Delegacija Sokola I. je bila vedno sestavljena iz bratov z upravnimi in telovadno-strokovnimi sposobnostmi. Ta je bila sporazumno med upravo in vaditeljskim zborom odnosno načelnikom določena in je nastopala na župnih skupščinah vedno kot bratska solidarna edinica po principih organizacije in navodilih uprave »Sokola I«. To zdravo tradicijo so bratje iz vaditeljskega zbora Sokola I. izigrali in hudo oškodovali moralne in stvarne interese lastnega društva. V župno upravo smo pošiljali toliko dobrih delavcev, kolikor smo jih brez škode za lastno društvo mogli pogrešati, dobro se zavedajoč, da oslabitev društva in društev znači oslabitev župe. Na opozični listi zadnje župne skupščine v mescu marcu pa so bratje vaditelji Sokola I. postavili na kandidatno listo pretežno večino vaditeljskega zbora Sokola I. in poleg tega še nekaj drugih naših članov. Na ta način bi bila župna uprava sestavljena z 90 odst. iz Sokola I.

Nikdar pa se ni zgodilo, da bi načelnik Sokola I. in njegovi tovariši, ki jih vidim danes tu pri razpravi, vodili zadnji trenutek sestavljeno opozično listo, br. starosta pa oficielno listo. Zame je jasno, da je bil ta nedisciplinirani slučaj na tihem in po načrtu dalj časa pripravljan.

2. V nobenem velikem sokolskem društvu s stotinami članstva in mladine niso vsi vedno zadovoljni z vsemi osebami in z vsemi ukrepi društvene uprave. To se niti zahtevati ne more. Eno pa smo iz uprave opravičeni zahtevati, t. j., da brat načelnik in drugi bratje iz vaditeljskega zbora, ki jim je do sedaj izročila in oskrbovala pozimi in poleti uprava vse telovadne prostore z vsemi pritiklinami v neomejeno uporabo, ki je predlagala na vseh zadnjih občnih zbora 80 odst. vseh rednih društvenih

dohodkov izključno za telovadnico in telovadne oddelke, da je bilo delo vaditeljskemu zboru in načelstvu za strokovno-telovadno izobrazbo olajšano, da se lojalno obnašajo. — Pričakovati bi bilo, da se ti bratje bore za svojo opozično stališče odkrito, z odprtim vezirjem in to na pravem mestu t. j. v sejah uprave. To se ni zgodilo. Metode pri zaprtih vratih v različnih konventiklih, na ulici in v zakotnih sestankih delati zarotniške naklepe in potem v odločilnih trenutkih padati v hrbet poklicanim predstaviteljem Sokola I., te metode zaslužijo najostrejšo obsodbo.

Uprava je nudila vaditeljskemu zboru vse. Stroga štednja je bila vpejljana pod mojim starostovanjem. Ko je Sokol I. pričel gmotno nekaj lažje dihati, se je v tem pogledu v zadnjih letih mnogo popustilo in ni bilo niti najmanjših ovir za poglobitev in poostreitev strokovno-telovadnega dela. In uspehi? Ne zadovoljujejo. Kaj ste storili za strokovno izobrazbo vaditeljskega naraščaja. Na eni roki je več prstov kot vaditeljev in vaditeljic Sokola I. z dobro strokovno izobrazbo kot se to opravičeno zahteva za večje mestno društvo. — Sokol I. že leta in leta ni dal iz sebe nobenega višinskega telovadca za mednarodne tekme. In kako je z vzgojnim delom, ki ga danes načelstvo tako poudarja! Nedavno je br. načelnik sam potrdil, da imamo mnogo telovadcev, pa prav malo Sokolov. Bratje, tu je teren za koristno pozitivno udejstvovanje. Tem nalogam posvetite svoje energije in odpadli bodo prizori in dogodki, s katerimi se mora uprava pečati zadnja dva mesca.

3. Nikdar od ustanovitve Sokola I. se ni zanašalo strankarsko političnih vplivov v društvo, pač pa smo bili vedno na straži, da ne segajo v naše društveno življenje in na vzgojo sokolske mladine vplivi, ki niso združljivi s pravilno pojmovanim idejnim programom Tyrševega Sokolstva. Dobro se zavedamo, da gre naše sokolsko prizadevanje vzporedno in medsebojno se podpirajoč z vsemi drugimi napredno-nacionalno kulturnimi organizacijami in nacionalno napredno politiko v narodu in državi. Narod je velika družina, delo je razdeljeno, vsak obdeluje svojo njivo, čim intenzivnejše, tem večja korist za vse, za celokupno družino. Drug na drugega smo v tej splošni narodni organizaciji navezani in drug od drugega odvisni. Motijo se oni krivi preroki, ki menijo in v svojih strnjenih možganih propagirajo misel, da je Sokolstvo pokret, ki naj zadosti v narodu vsem potrebam in ki brez naklonjenosti in posrednega sodelovanja drugih naprednih in nacionalnih elementov in sil samo po sebi uspeva in donaša narodu vso potrebno korist. Smo močno odvisni od razmer v našem javnem življenju, od mnenja, če hočete, od občinskih, banovinskih oblasti in od državne uprave, od zakonodajnih zborov itd. Samo en močan sovrážni vihar, pa naj pride od zunaj ali znotraj in sokolstvo kot organiza-

cija propade, ideja pa polagoma usahne — životari lahko še nekaj časa brez soka, brez cvetja le še kot telovadna, ne pa več kot sokolska organizacija z idejno vzgojno nalogo. Tako naziranje in propagiranje znači delati usluge našim sovražnikom. Govorim čisto jasno in konkretno. Sovražen duh in neprestano zabavljanje proti obstoječi nacionalni strankini formaciji, ki se širi iz zbornice vaditeljskega zbora in politično zastruplja telovadnico, mora enkrat za vselej prenehati. Tako počenjanje je smatrati za »politično udejstvovanje«, četudi po negativni strani. Širjenje sovraštva proti stranki, ki je našemu sokolskemu programu najbližja, se pravi prenašati aktivno politiko v društvo. Jasno si povemo, da pretežna večina uprave in našega članstva spadajo kot politični individui in volilci k nacionalnim strankam, ki dosledno zagovarjajo Sokola, ki nam daje svoje časopise na razpolago. Hujskarije proti nacionalni stranki značijo, da se en mal drobec našega članstva, to je vaditelji, postavljajo ne v tiho, ampak glasno sovražno pozo proti večini našega članstva in s tem proti društvenim interesom. Od česa živi društvo? Od simpatij in podpor od te večine zvestih nacionalistov in ne od peščice malkotentov, ki iščejo povsod samo sebe. Kdor poizkuša agitirati za politično stranko ali kdor ustvarja mržnjo proti stranki zanaša politiko v društvo in greši proti sakolskemu programu. Uprava v tem pogledu ni nikdar ničesar zagrešila, pač pa bivši vaditelji, mnogi od njih so poizkušali zanašati politiko v društvo. Za to trditev imamo na razpolago točne dokaze. Zato se mora s tem početjem enkrat za vselej prenehati in dolžnost uprave je v bodoče te in podobne pojave kar najstrožje preganjati.

4. Kdo je zakrivil razkol v društvu? Kdo neti nebratsko razpoloženje in sovraštvo v telovadnici, tudi med naraščajem, proti funkcionarjem in proti bratu starosti, ki je bil od občnega zbora in župne uprave pravomočno poverjen z delom in težko odgovornostjo. Občni zbor kot najvišji organ društvene organizacije jim nalaga delo in varovanje društvenih interesov, podrejeni organ vaditeljski zbor pa s svojim sumničenjem in napol glasnim ščuvanjem trosi nezaupanje, mržnjo in sovraštvo. Tako počenjanje krši bratstvo, ki bodi po naših predpisih najmočnejša vez, ki spaja društvene koristi, delo in članstvo v enoten, solidaren in složen družinski kolektiv. Ako brat načelnik in njegovi vaditelji nočejo razumeti pojma bratstva in dolžnosti discipline, kaj naj se zahteva od drugih telovadcev, kaj dobrega naj pričakujemo od naraščaja. Varali smo se, ko smo pričakovali od vaditeljskega zbora vzgoje in dobrih vzgojnih vplivov in vzgojevalnega dela. Nasprotno, ta vzgoja je bila negativna, zavestno in hote negativna, nesokolska. Sicer pa kdor sam ni vzgojen, ne more drugih vzgajati. Zato ne moremo in ne smemo dalje popustljivo in mirno gledati

nedisciplinirane svobode v področju vaditeljskega zbora. Uprava Sokola I. odgovarja svoji društveni skupščini, odgovarja višjim sokolskim edinicam in široki naši javnosti za pravilen društveni razvoj, za vzgojo sokolske mladine, za čuvanje sokolskih načel znotraj društvenega delovanja, istotako napram Župi in Savezu. Uprava mora skrbeti za to, da uživa društvo v širokih nacionalnih vrstah simpatije in pripravljenost za materialno naklonjenost. Na tej poti ne smemo poznati ovir in vse, kar je temu našemu stremljenju na poti, se mora brezobzirno odstraniti.

5. Pred naskoki izza ovinka in odzadaj na Tabor se moramo zavarovati. Tajno pripravljene načrte so v vsej javnosti razgalile priprave za zadnjo župno skupščino, to je z metodami, ki jih do sedaj nismo poznali v Sokolstvu, to je nož na prsa, češ, pripravljene smo prijeti za delo samo pod pogoji, ki jih mi diktiramo. To so fašistične metode. Ako se temu ne ugoti, naj gre vse v franže, naj vse vzame vrag. V župi pa more imeti skupina prenapetih in neuravnovešenih prevratnežev daljši obstoj le takrat, ako se opira na eno močnejših društev. Ker ta skupina pohaja iz Sokola I. torej je najbližja misel okupirati Tabor. V ta namen je treba razrahljati disciplino v Sokolu I., ustvarjati mržnjo, nezaupanje in se v to svrhu poslužiti vseh mogočih sredstev, vse to polagoma, tiho, tajno. Po zadostni pripravi naj sledi naskok. Priprave za preobrat segajo delj časa nazaj, podtalno rovarenje pa je postalo posebno akutno od lanskega poletja. Izdali so parolo »telovadnica vse, drugo nič«. K temu se je izbralo še za orožje kakšno dosti spretno maskirano misel, okrožnice itd., ki naj se širi kot očitek in pogosto tudi kot laž proti predstaviteljem društvene uprave. Boj mora razplamteti. Razkol se mora umetno ustvariti, potem je šele mogoče, da prevratni nerazsodni elementi zasedejo upravo in dobe v roke društveno gospodarstvo.

6. Bratje! Naša telovadnica je danes samo fizični organ društva. Delokrog, naloge, dolžnosti in pravice Sokola I so pa mnogo obsežnejše in širše po ideji in materialni strani kot sama vidna fizičnost. Delo v telovadnici, redno in zavestno, prežeto v vdanosti sokolski misli in ako se to delo res zaveda, da je krepitev teles in zdravlja poleg koristi za osebno zdravje tudi zavestna vdana služba narodu, državi in sokolskim načelom, tako delo je treba spoštovati. Sama fizičnost, gola telesnost, muskulatura in trd korak, to je za prave Sokole prazno »turnanje«. Nočem izreči končne sodbe, po mnenju opazovalcev naših telovadcev znotraj in zunaj telovadnice pa imamo v telovadnici 90 odst. »turnarjev« in samo 10 odst. Sokolov. Zato pravimo upravičeno: Vaditeljski zbor, hic Rhodus, hic-salta, tu je tvoj delokrog poglobljenega dela. Zato je v naših očeh prazna agitatorska parola »telovadnica vse, vse drugo nič«. Bratje, generacija, ki je stala

ob zibelki Sokola I., ki je požrtvovalno posvečala ves svoj prosti čas temu detetu, da je zrastel v krepkega samozavestnega moža, še živi. Generacija, ki je položila temelje in znala te izgraditi Sokolu I. in župni organizaciji, sokolska generacija, ki je pri nas iz enostranskega turnerstva napravila Sokola s tem, da je prosvetno in vzgojno delo postavila kot enako ali celo na višjo stopnjo vrednotenja, še živi. Generacija srednjih in starejših let, ki je gradila Tabor, ga razširila, ki je nosila na svojih ramenih težko odgovornost za tehnično in gospodarsko provedbo tega načrta in to v času, ko Sokol ni užival od države niti simpatij, niti podpor, nasprotno, ko smo bili izpostavljeni vsem šikanam mogočnejšev na oblasti iz tabora sokolskih sovražnikov, bratje, ta generacija še živi. Ta generacija je upravičena, da zahteva na Taboru uravnoteženo stabilno gospodarstvo in da ni pripravljena izročati imetja in gospodarstva v roke oseb, ki do sedaj še niso doprinesle dokazov dobrega gospodarja s tujim imetjem. Bratje mlade in najmlajše generacije, čakajte, vi imate poln užitek od truda, skrbi in imetja, ki ga je za vas in za sokolske namene pripravila starejša generacija, po substanci in lastnini sami pa ne segajte prezgodaj. Imamo še stvarne dosti težke obveze in dolgove, za katere moralno in stvarno odgovarja starejša generacija. Še ko bodo dolgovi poravnani, ko bodo grobovi pokrili ostanke omenjene starejše generacije, še potem bodo naši sokolski potomci skeptično gledali na poizkuse gospodarsko nesigurnih eksperimentov na Taboru. — Vse navedene momente je pri presoji dalekosežnega kritičnega položaja treba imeti pred očmi. **Kriza v Sokolu I. je tu.** Povzročil jo je vaditeljski zbor. Ta nosi tudi odgovornost za vse posledice. Predstavitelj vaditeljskega zbora za nas je brat načelnik, njemu pritičejo priznanja za zasluge, njemu pritičejo graje za vse dogodke in naklepe zadnjih mesecev in zadnjih tednov. Ta odgovarja za vse negativne škodljive pojave med telovadnimi oddelki Sokola I. Vsa stvar pa je tem težje narave, ker je dokaza dovolj, da je bil brat načelnik kot zaupnik uprave in društvene skupščine eksponent one struje, ki jo zastopa poleg njega nekaj starejših vaditeljev in ki hoče imeti razdor in razkol v društvu.

Bratje, priznavam, da mora biti mlajša generacija revolucionarna, toda ta revolucija mora biti pozitivna, ki ima jasen cilj graditi in izpopolnjevati. We moremo pa odobravati boljševiskih metod: ničiti, s silo podirati in na ruševinah iskati novih nepreizkušenih potov z novimi nezvestnimi ideologijami. Tudi jaz sem bil nekda razborit (ne revolucionar), še danes malo kompromisen, ako sem prepričan sam in ako me je utrdila v mojem prepričanju pamet mislečih prijateljev, da so moje reformne misli in načrti pravi in koristni, toda l. 1907., ko so se pojavljala

nezadovoljstva v mlajših sokolskih vrstah, sem v krogu svojih enako mislečih mladih bratov odklonil metodo razdora, cepljenja, ampak izbrali smo si sokolsko pravilno pot pozitivnega ustvarjanja: mirno smo odšli, ustanovili novo društvo Sokola I. Iz nič smo s trudom, vztrajnostjo in pravo udanostjo in požrtvovalnostjo sokolski misli v trdem delu dosegli uspehe, na katere smemo biti ponosni mi in z nami vsi sodelavci iz poznějšíh let.

Bratje, ako čutite v sebi zadostne moralne in intelektualne sposobnosti, posnemajte naš primer. Izjavljam, da bom silno vesel vsakega zaslužnega vašega uspeha!

Društvena uprava po zaslugi ocenjuje delo posameznih članov vaditeljskega zbora, uprava pa je postavljena pred alternativo ali vzpostaviti v društvu red in disciplino ali pa dopustiti, da se razkroj v društvu nadaljuje. Tu ni umestna nobena sentimentalnost. Kar se je objestno prevzelo in poizkuša ostrino sekire nastaviti naravnost na korenine rednega društvenega življenja in zdravih sokolskih načel, to je treba brez usmiljenja in premišljevanja izkoreniniti. Boljše je žrtvovati posameznike kot pa društvo in idejo, na kateri sloni društvo. Obžalujemo, da se uprava mora odločiti k temu koraku, toda v takem slučaju je vsako iskanje kompromisnega reševanja zaman in škodljivo, ker bi to značilo samo podaljšanje krize ali v doglednem času skok v opasno neizvestno temo. Ako sta podlegla organizirani agitaciji moški oddelek telovadcev in oddelek moškega naraščaja, bo Sokol I. ta izpadek prenesel brez večje škode. Vse to je popravljivo, mladina vedno dorašča. Notranje razjedanje pomenja v društvu težko dolgotrajno bolezen brez upa za ozdravljenje. Na to pot se ne more in ne sme podajati niti društvena uprava niti trezno članstvo Sokola I.

RAZSODBA

Uprava kot disciplinsko sodišče je na podlagi dokaznega gradiva ugotovila krivdo posameznih obtožencev, na podlagi katere je izrekla razsodbo. Uvodoma ugotavlja, da sta bivši društveni načelnik in podnačelnik prostovoljno podala svoji ostavki, da je s tem v smislu pravilnika prenehalo legalno poslovanje vaditeljskega zbora, da nekdanji vaditeljski zbor Sokola I. več ne obstoja in da je na njegovo mesto stopil novi vaditeljski zbor ki mu načeljuje br. Tone Gorjanc.

Zaključki vaditeljskega zbora Sokola I. v prvi polovici mesca aprila 1939, pod vplivom in vodstvom obtožencev, so upornega značaja. Z name-

nom, da izsilijo proti sklepu saveznega plenuma uveljavljanje svojih načrtov in svoje volje, so zaključili, da odklanjajo vsako pomoč. Ta načrt, prvotno omejen na Sokola I., dobi po prizadevanju obtoženih bratov prav kmalu obliko široko osnovane akcije. Povezali so tudi vaditelje ostalih ljubljanskih društev z načrti svoje upornosti. Savezni odlok je bil že prve tedne v aprilu vaditeljem znan. Nekateri obtoženci trdijo, da so se upirali saveznemu odloku začetkom aprila, ker so mislili, da je župna uprava pozvana, da stavi predlog za celokupno župno načelstvo. Nadalje izvajajo, da bi se prav nič ne upirali, če bi vedeli, da gre tu za postavitev začasnega župnega načelnika. Nasproti temu pa je smatrati za dokazano, da so obtoženci vsaj sredi aprila točno poznali savezni odlok, toda kljub temu so še nadalje trdovratno nadaljevali svojo uporniško akcijo. Kljub vsestranski in popolni poučenosti o začasni funkciji sedanjega župnega načelnika br. Pirca niso do sedaj še preklicali svojih sklepov in do danes dosledno sabotirajo vsako pomoč v župnem strokovnem odboru.

Vaditelj naj ne razume samo telovadnega sestava, metodeke, podajanja telovadnih snovi itd., vaditelj mora biti tudi vzgojitelj, pedagog, ali kot obtoženci poudarjajo, vzgojni organ. Vsaka napačna miselna gesta, vsaka beseda, tembolj pa dejanja vaditeljev, morejo zapeljati manj razsodno mladino in posebno še malo poučeni naraščaj na napačna pota. Zato mora biti sokolska uprava kot sodišče pri razčlenjevanju dejanj, vseh izjav, različnih okoliščin in posledic *fino čuteči instrument* za ugotavljanje krivde in višine kazni. Tu ni analogije s prijemljivo dokazno metodo rednega sodišča. Pri analizi izjav in zunanjih dogodkov marsikje niso otipljivo dokazljivi notranji nagibi: prvotna zamisel zlonamerne zasnove, toda iz vidnih posledic organiziranega kolektiva in iz analize vsega razpravnega materiala, postanejo gibne sile vzročnosti povsem vidne in jasne.

Po zaslišanju prič in obtožencev ter izvajanj zagovornikov in brata poročevalca ter po pojasnilih bratov iz uprave, je uprava ugotovila, da sta prvotna in naknadna obtožnica v celem obsegu osnovani in je v vseh točkah krivda ugotovljena.

(Sledi ugotovitev krivde po točkah za vsakega člana posebej. Zaradi obširnosti in lažjega pregleda smo zbrali najprej prestopke, ki so jih zakrivali vsi, in potem posebej še prestopke posameznih obtožencev. Zaradi krajšega glasovanja o krivdi je brat poročevalec večkrat zvezal po več prestopkov, ki so v organični zvezi, v en sam prestopok. Tukaj pa so naštetih ločeno v svrhu lažjega pregleda).

PRESTOPKI, KI SO JIH ZAGREŠILI VSI

1. Obtoženci so sodelovali pri prvem upornem sklepu dne 5. aprila 1939 in glasovali zanj.

2. Sodelovali so pri drugem razširjenem upornem sklepu 12. aprila 1939 in glasovali zanj ter se s tem uprli še zahtevi uprave po anuliranju prejšnjega sklepa ter prekoračili svoj delokrog.

3. So (razen enega) na sestanku ljubljanskih vaditeljev v Narodnem domu 15. aprila glasovali za ultimativno uporno resolucijo Savezu in jo podpisali.

4. So 22. aprila na ilegalni seji vaditeljskega zbora proti pravilom glasovali za izključitev treh vaditeljev.

5. So sodelovali pri znani tiskani okrožnici, ki je moralno in stvarno oškodovala društvo in so zlorabili ime podpisnika »vaditeljski zbor in telovadeče članstvo«, ker je ugotovljeno, da je sodelovalo le kakih dvajset oseb.

6. So očitali neupravičeno in nedokazano br. poročevalcu osebni vpliv na ljubljansko Sokolstvo.

7. So se udeleževali in sodelovali pri nasilnih akcijah.

8. So podpisali pismo proti br. načelniku Gorjancu.

9. So sodelovali pri izključitvi br. načelnika Gorjanca.

10. So (razen enega) vdrl v člansko slačilnico in nato skozi žensko slačilnico v telovadnico 28. aprila 1939 in s tem kršili hišni red, se udeležili demonstracije pri naraščajski telovadbi in demonstrativno prevzeli vodstvo telovadnih vrst pri naraščaju.

11. So odklonili kompromisni predlog med odposlanci telovadnice in upravo ter s tem preprečili zopetno otvoritev telovadnice.

PRESTOPKI POSAMEZNIH OBTOŽENCEV

Prvi obtoženec je kriv:

1. da je o priliki predaje službenega pisma br. načelniku po br. podstarosti dr. Kuncu tega grobo v sovražnem tonu hrulil in mu ukazal v pričo telovadcev in mimo navzočega načelnika, ki bi bil poklican vzdrževati red, da naj se br. dr. Kunc odstrani iz telovadnice, češ, da nima nikdo dostopa v telovadnico v običajnih čevljih. Ugotovljeno je, da se je obtoženec, dokler je opravljal funkcijo društvenega in župnega načelnika pojavljal v telovadnici v običajnih čevljih: — Namen tega ekscesa je bil preprečiti izročitev službenega pisma, s kršenjem reda, dobrega vzgleda in najprimitivnejšega pojmovanja bratskih odnošajev ponižati br. podstarosto in na grd način jemati avtoriteto upravi.

2. Na drugi seji vaditeljskega zbora Sokola I. 12. aprila, ko je bil savezni sklep obtožencu znan, ko je imel vaditeljski zbor v rokah poziv uprave Sokola I., da naj vaditeljski zbor uporni in sabotažni sklep iz predidoče seje vaditeljskega zbora uniči, ko jim je br. načelnik na podlagi tozadevne debate in zaključkov na upravni seji društva 6. aprila moral pojasniti razloge za zaključke in stališče uprave, je obtoženec stavil predlog, da se zahteva in zaključek uprave odkloni. Razen tega je predlagal, da vaditeljski zbor osvoji razširjeni in poostreni sklep glede upornosti. Obtoženec se je s tem očitno in v najostrejši obliki zoperstavil zahtevi uprave, se je zavestno odrekel poslušnosti sklepu uprave in je odklonil spoštovanje in upoštevanje saveznega sklepa. Tako počenjanje znači samoljubno oboževanje lastne diktatorske volje, razdvajanje skladne miselnosti v društvu, napad in kršenje sokolskih načel in discipline, moralno oškodovanje društva, postavil je Sokola I. v luč nevzgojenega društva. Moral je vedeti, da posledice takih načelnih sklepov zadenejo društveno upravo in Sokola I. kot celoto in da za takšne uporne opozične sklepe napram Župi in Savezu nosi odgovornost društvena uprava, v kateri je v znatni meri zastopan tudi vaditeljski zbor — torej društvena celokupnost. S tem korakom je obtoženec z ostalimi obtoženci vred zapeljal vaditeljski zbor, da je ta prekoračil svoj delokrog zlonamerno, da podre vse mostove bratskih sokolskih odnošajev do Župe in Saveza. Ta korak znači tudi grdo nehvaležnost napram Savezu, ki je baš v zadnjem času naklonil Sokolu I. večje brezobrestno sanacijsko posojilo.

3. Iz izjave obtoženca (glej 5. nadaljevanje, stran 9, točka 2) izhaja, da je brat H. po naročilu br. Gangla že 29. marca informiral br. Vidmarja kot nosilca opozicijske kandidatne liste, na kateri je kandidiral tudi obtoženec, o saveznem sklepu, s katerim je savezna uprava odklonila to listo. Znano je, da so bili vsi bratje na tej listi o tem takoj informirani. Obtoženec pa trdi, da 12. aprila na seji vaditeljskega zbora Sokola I. vaditelji še niso vedeli za ta sklep (glej 5. nadaljevanje disciplinske razprave, stran 12, točka 2, odstavek 3.). — To znači neiskrenost v zagovoru, pokvarjene človeške lastnosti, iskanje neresničnih sredstev, zapeljevanje uprave kot disciplinskega sodišča v zmoto, da bi pri razpravi ne mogla ugotoviti objektivne resnice in da bi se na ta način izognil obtožbe glede upora. V zvezi s tem je treba primerjati izjavo bivšega br. načelnika, ki pravi (glej 3. nadaljevanje, stran 9, zadnji dve vrsti): uprava Sokola I. je med tem, to je pred sejo vaditeljskega zbora 12. aprila raztolmačila sklep saveznega plenuma. — Iz tega jasno izhaja, da so bili bratje iz vaditeljskega zbora že prve dni v aprilu pravilno informirani o saveznem sklepu. Slab namen in značaj upornosti te akcije jasno izhaja tudi iz na-

slednjih ugotovitev: O bodočem župnem načelniku odločajo po Pravilniku samo društveni načelniki. Ti načelniki stavijo predlog. Obtoženci so pa že s prvim početkom svojo akcijo postavili na širšo osnovo, da na ta način dosežejo večji potencial odpornosti. Najprej so angažirali za odpor vaditelje Sokola I., časovno nekaj kasneje vse vaditelje vseh ljubljanskih društev.

4. je med disciplinsko razpravo dne 24. junija hotel dejansko razračunavati z društveno upravo. Na mizi pred njim je stal liter, napolnjen z vodo. Obtoženec je zagrabil za liter z obrnjeno pestjo (to je s palcem spodaj na vratu litra) in se pripravljaj, da vrže liter v smeri predsedujočega staroste. Okolica ga je zadržala. To je bil prizor, ki se včasih pojavlja v pijani gostilniški družbi. Za to nameravano dejanje ni mogoče najti v sokolskih pravilnikih določbe za odgovarjajočo kazen.

5. je naslonil svoj obrambni zagovor na izmišljotine, na laži in klevete na naslov poročevalca br. dr. Pestotnika. Vse te grde očitke brez poizkusa kakega dokazovanja je iznesel z namenom oslabiti verodostojnost izjav in mišljenja poročevalca. Pojasnila na vsa ta natančevanja so razvidna za društveno upravo iz sejnega zapisnika Sokola I. v mesecu septembru. Dr. Pestotnik je pri razpravi le delno reagiral na te klevete — vseh obtoženec v zagovoru ni niti prečital — zato se je moral dr. Pestotnik poslužiti zapisnika redne društvene seje, da laži in klevete vsaj v društvenem arhivu ne ostanejo brez odgovora.

6. soglaša z resolucijami od 15. aprila, ki so bile sklenjene na sestanku vaditeljev ljubljanskih društev v Narodnem domu in to glasno poudarja. Sestanka se sam ni udeležil, tudi ni bil prisoten na sestanku društvenih načelnikov, ker je skoraj gotovo pričakoval, da bo izbran za načelnika župe Ljubljana in njegova odsotnost bi dala zadevi nekaj dekorativnega značaja.

7. oklevetal je upravo, da imajo nekateri člani s sokolstvom osebne namene proti koristim Sokolstva. Uporno akcijo smatra za tehnično zadevo, da uprava onega društva, kamor ti vaditelji spadajo, nima pri tem besede, da se ne more v to zadevo vmešavati — negira, da je društvo kot celota pri tem prizadeto v vsej težini društvene morale in discipline napram članstvu, napram Župi in Savezu.

8. je glavni propagator nesrečne teze: telovadci so edino pravi Sokoli, ki tvorijo v društvu eno samostojno telo. To pomeni dualizem, dvotirnost in društvo v društvu. Tako mišljenje je razdor, podiranje sokolskega življenja in temelju in pri korenini. Biti privrženec te nesrečne misli in to svoje mišljenje zanašati med telovadeče članstvo pomenja rušenje enotnosti vseh dobrih stremeljenj v društvu kot celoti.

9. Očita upravi »mešetarska pogajanja« in s tem poizkuša dokazati, da uprava sama smatra obtožnico za neresno. Resnica pa je ta, da so žene obtožencev naprosile za posredovanje člana uprave br. Turka, ki je stavil na upravo poziv in predlog vpricho zagovornikov in avditorija, da naj se usmilijo člani uprave obtožencev, ako bi bila mogoča pri gotovih pogojih eventuelna poravnava sporne zadeve. Tudi eden od zagovornikov je plediral za ta postopek. Uprava ni odklonila predloga. Ko pa so zastopniki obtožencev slišali mnenje uprave, da je prvi pogoj za nadaljne razgovore zahteva, da obtoženci priznajo vse obstoječe sklepe uprave glede spornih vprašanj, med temi tudi zaključek saveznega plenuma, do nadaljnih pogajanj sploh ni prišlo. — Obtoženčevo pričevanje, njegov zagovor je treba smatrati kot pomanjkanje resnicoljubnosti, nevzgojenosti, kot karakterni slabost in poizkus uporabiti tudi laži v svojo obrambo.

10. poročevalca dr. Pestotnika okleveta z gospodarskim in političnim mogotcem, da zasleduje v Sokolstvu zasebne namene, da izrablja Sokola I. v politične namene itd. Dr. Pestotniku, ki je vodil idejno in organizacijsko Sokola I. od 1907. do 1930. leta in preko deset let tudi župo Ljubljana I. kot župni načelnik in starosta, se ni zdelo vredno, da primerno žigosa take grde klevete. Bodi ugotovljeno samo eno dejstvo: brez dr. Pestotnika bi sokolskega doma na Taboru v prvem času po svetovni vojni ne bilo. Dr. Pestotnik pa ima na stotine še živeti priči, ki so desetletja spremljali s svojim sodelovanjem naporno, odgovorno, čisto in v vsakem pogledu nesebično in uspešno delo dr. Pestotnika. Tozadevni očitki okrivljenca spadajo v poglavje najgrših klevet, ostudnih laži in jih ni mogoče zadostno obsojati.

Drugi obtoženec je kriv:

1. da je rabil za znani odlok plenuma uprave Saveza Sokola kraljevine Jugoslavije (odslej krajšamo SSKJ), s katerim je SSKJ razveljavil izid volitev glavne skupščine Sokolske Župe Ljubljana dne 5. marca 1939 (lista br. V. in L.) in s katerim poziva bivšo župno upravo, da vodi še nadalje župne posle in da stavi predlog za imenovanje župnega načelnika, na seji vaditeljskega zbora Sokola I. dne 5. aprila izraz »teror«. En član bivšega vaditeljskega zbora je kot priča imenoval obtoženca »Tyrš broj 2«. Obtoženec ni smatral za potrebno, da to popravi in je dopustil, da je ostalo ime sokolskega vzornika in ustanovitelja Sokolstva na nesokolski način pred širšim auditorijem osmešeno.

2. je dopustil, da sta pod njegovim predsedovanjem na seji 5. aprila dva vaditelja žaljivo govorila o društvenem starosti, ki se v odsotnosti ni mogel braniti.

3. je kot predsedujoči načelnik na sejah vaditeljskega zbora Sokola I. 5. in 12. aprila po njegovi lastni izjavi priporočal, podpiral in pospeševal uporne sklepe proti namenu odloka SSKJ in proti zahtevi društvene uprave in tozadevnemu naročilu br. načelniku v seji društvene uprave dne 6. aprila. S tem je okrivljenec prekoračil svoj delokrog, pogazil avtoriteto uprave in oškodoval dobro ime Sokola I. napram višjim sokolskim edinicam.

4. je sodeloval v priporočanju in očitvidno tudi v agitaciji, da se je uporna akcija, pričeta v vaditeljskem zboru Sokola I., prenesla na vaditeljske zборе vseh ljubljanskih sokolskih društev. Proti namenu saveznega odloka je s tem povzročil organizirani nesokolski odpor.

5. je odklonil priznanje pravilnosti in pravomočnosti sklepa društvene uprave na seji 12. aprila, na kateri je uprava sklenila disciplinski postopek proti br. načelniku in njegovim ožjim sodelavcem v vaditeljskem zboru in na kateri je uprava po prečitaniu njegovega tozadevnega dopisa vzela v vednost in odobrila njegovo prostovoljno ostavko na načelniško mesto.

6. se je nesokolsko obnašal ob priliki oddaje službenega društvenega dopisa po podstarosti br. dr. Kuncu in br. tajniku Bežeku s pozivom, da izroči načelniške posle, ker je funkcija načelnika s prostovoljno ostavko prenehala. (Primerjaj ugotovitve v razpravnem zapisniku.)

7. je sklical in predsedoval, zanikajoč sklepe uprave na ilegalni seji vaditeljskega zbora Sokola I. dne 22. aprila, že informiran je odklonil prevzem in čitanje obvestila društvene uprave po društvenem tajniku in članu vaditeljskega zbora br. Bežku o imenovanju br. dr. Kunca, istotako člana vaditeljskega zbora, za začasnega načelnika. Tudi je izključil proti tozadevnemu predpisu iz vaditeljskega zbora tri brate vaditelje, ki niso soglašali v vprašanih razmerja vaditeljskega zbora k upravi z načelnikom in večino vaditeljskega zbora. Na to sejo niso bili vabljeni vsi člani vaditeljskega zbora.

8. se je udeležil in sodeloval v debati 23. aprila zbora društvenih načelnikov ljubljanskih sokolskih društev proti volji društvene uprave, brez legitimacije od društvene uprave za ta zbor, ki ga je sklicala uprava sokolske župe Ljubljana in ki mu je predsedoval br. Ambrožič. Obtoženec se je osorno postavil proti legitimnemu zastopniku in novemu začasnemu načelniku Sokola I. br. dr. Kuncu in je v debati pred širokim forumom postavil upravo Sokola I. na nesokolski način v grdo luč in s tem moralno škodoval Sokolu I.

9. je 28. aprila kljub osebni intervenciji po br. starosti glede izročitve načelniških poslov nevljudno in skrajno osorno odklonil prošnjo in poziv

br. staroste, je s tem odklonil poslušnost in spoštovanje odločb društvene uprave in je iznašal v sovražni, nesokolski obliki vpričo telovadcev na ves glas različne rekriminacije na naslov uprave.

10. je po lastnem priznanju sestavil koncept za tiskano okrožnico od 18. aprila, razposlano med člane Sokola I. Okrožnica je po vsebini na več mestih netočna in neresnična. Je v protislovju s pravilnim tolmačenjem organizacije SSKJ. Tu se zlorablja ime podpisnika »vaditeljski zbor in telovadeče članstvo«, ker je ugotovljeno, da je z avtorjem okrožnice in z obtoženci soglašal njih ožji krog cca 20 oseb. Okrožnica ni po vsebini strokovno telovadne narave, bila je izdana brez vednosti uprave, proti upravi in preko nje. Ta okrožnica ne znači samo grobo kršenje društvene discipline, upornosti proti upravi, zavestno kršenje vsake avtoritete, ampak je povzročila vznemirjenje v vrstah neinformiranega članstva in v znatni meri z negacijo vseh sokolskih načel zavestno oškodovala moralno in stvarno Sokola I.

11. je s svojo navzočnostjo pri naraščajski telovadbi 28. aprila manifestiral svoje simpatije do glasnih ekscesov v telovadnici ob prisotnosti br. staroste in podstaroste. Navzoči obtoženec se je še smatral za načelnika, ničesar pa ni ukrenil za omiljenje očividno pripravljen in organizirane demonstracije.

12. Velik del uporne akcije je treba prištevati v breme obtožencu. Ko so bili tozadevno vaditelji Sokola I. že s sklepi 5. in 12. aprila moralno in psihološko močno povezani, obtoženec sam priznava, da so vaditelji Sokola I. za uporne resolucije, sklenjene na sestanku 15. aprila v Narodnem domu, »z vso dušo glasovali«.

13. Zagovor obtoženca je po obliki in snovi, po načinu dokazovanja monstrum pravega nasilja, potvorb, neresnic, izbegavanja, napadanja — za navzoči avditorij agitacijsko pohujšljivo nesokolsko obnašanje, ki je moralo napraviti na vsakega objektivnega poslušalca mučen vtis, da se obtoženec zagovarja brezobzirno, sproščen vseh obvez in dolžnosti, ki jih vsakemu Sokolu nalaga Organizacija SSKJ. Postavlja trditve, da sme tudi pozitivne odloke uprave SSKJ poljubno kritizirati, postavlja trditev, da se sme vsak čas upreti, ako smatra, da je ukrep, ki pohaja iz uprav sokolskih edinic nepravilen.

14. je odklonil predlog uprave, ki bi bil omogočil redno telovadbo članov že v maju. Je dopustil eksces proti upravi in proti društvenemu podstarosti br. dr. Kuncu s tem, da je kot društveni načelnik molče pristvoval incidentu, ki ga je drugi obtoženec na nekvalificiran način vpriporil proti podstarosti dr. Kuncu. Zvečer pred začetkom disciplinske preiskave dne 25. maja je prikorakal z več obtoženci in številnimi telo-

vadci v predprostor pred razpravno dvorano in s tem povzročil direktno ali indirektno nedopustne demonstracije v nezaslišani obliki kričanja in tuljenja pred dvorano.

Tretji obtoženec je kriv:

1. da je na seji vaditeljskega zbora 5. aprila grdo oklevetal br. društvenega starosta s tem, da mu je očital, da drugače govori, drugače pa dela, je jemal dobro ime, uničeval avtoriteto odsotnemu društvenemu predstavitelju in onečastil neoporečen karakter društvenega staroste.

2. je povsem neosnovano očital br. dr. P. Pestotniku sledeče: V vsem svojem dosedanjem občeznanim poseganju v društvene zadeve Sokola I. in v prilike ljubljanskega Sokolstva stremi dr. Pestotnik dosledno za tem, da izvaja na ljubljansko sokolstvo svoj posebni osebni vpliv, ki ga veže s svojim položajem v slovenskem javnem in gospodarskem življenju. S tem trditvami je rečeno toliko, kot da br. Pestotnik zlorablja sokolstvo za svoje zasebne namene. Očitek brez razloga in brez najmanjšega dokaza je običajna prosta laž, izrečena z namenom, da okleveta dobro ime dr. Pestotnika, da uniči avtoriteto predsednika društvenega nadzornega odbora, da jemlje spoštovanje in ugled, ki ga dr. Pestotnik po svojih zaslugah za Sokola I., za Tabor, za župno organizacijo, kot mnogoletni načelnik in starosta uživa med člani Sokola I. in obče v sokolskih krogih.

3. se je v priliki naraščajske telovadbe 28. aprila, ko je br. starosta prigovarjal bivšemu br. načelniku, da naj spoštuje sklepe uprave, da naj izroči načelniške posle novemu začasnemu načelniku, vmešal nepozvan v razgovor in se je vpričo naraščaja in več telovadcev zadržal z nečloveškim glasom na starosto. To znači slabo vzgojenost obtoženca, pohujšljiv zgled vaditelja za prisoten naraščaj, znači osebno žalitev in kršenje discipline in načel v sokolskem življenju: To je uporno dejanje proti osebi, ki je poklicana, da v prvi vrsti avtentično tolmači sklepe društvene uprave.

4. je stavil 5. aprila na seji vaditeljskega zbora Sokola I. predlog za uporno akcijo proti namenu, ki ga je zasledoval znani savezni sklep. Predlog je bil sprejet in kljub pojasnilom in zahtevam uprave Sokola I. ni bil preklican. Obtoženec se je s tem pregrešil disciplinsko proti društveni upravi, proti Župi in Savezu. Oškodoval je Sokola I. in v posledicah tega sklepa sokolsko župo Ljubljana in posredno Sokolstvo vobče. S tem dejanjem se je jasno deklariral, da spada v skupino iniciatorjev uporne akcije.

5. je protestiral proti postopanju preiskovalnega poverjenika br. Miklavca, dati je vedel, da se glase vse tozadevne izjave vseh obtožencev enako in da je njegov brat izjavil v imenu vseh, da se obtoženci ne bodo zagovarjali ustmeno.

6. je odklonil novega načelnika Sokola I. br. A. Gorjanca, odklonil sodelovanje z njim, se je zoperstavil sklepu uprave in Župe glede imenovanja novega načelnika s tem, da je konec avgusta, ko je br. Gorjanc po daljšem presledku zopet povabil telovadce na redno telovadbo moških članov, odklonil njegovo vodstvo in demonstrativno vodil vrsto pod vodstvom samozvanca, člana bivšega vaditeljskega zbora.

7. je na neresničen in zavit način utemeljeval svojo lažno obrambo glede očitka, da se je v lastnosti načelnika Sokola I. branil počastiti drž. zastavo kljub tozadevnim saveznim in župnim predpisom ob priliki javne telovadbe Sokola I. v letu 1938. Tozadevno zahtevo br. staroste je na seji izvršnega odbora imenoval »modo«. Je točno dokazano, da v izvirnem načrtu sporeda za javni nastop, ki ga je predložil obtoženec br. starosti, točke glede počastitve državne zastave vobče ni bilo in da je br. starosta na seji izvršnega odbora moral dolgo prigovarjati takratnemu br. načelniku, da je pristal na skromno počastitev in še to na način, ki je poniževalen za važnost takega akta. Vzlic temu je pri razpravi očitel br. starosti, da ga je neresnično informiral in da se je s svojo zahtevo mešal v telovadno strokovno stvar. Taki očitki so nesokolski in drzni.

8. javno, z neresničnimi izjavami in sovražnim namenom omalovažuje delo in uspehe društvene uprave. Po njegovih izjavah vrši društvena uprava samo svojo dolžnost, ako nudi telovadnim oddelkom vse ugodnosti v najširših izmerah. Noče upoštevati, da živi Sokol I. še pod pritiskom težkih dolgov, noče uvaževati, da se uprava in vse njeno poslovanje stiska v dveh malih prostorih cca 3x3 kvadr. m, dočim ima vaditeljski zbor za svoje posle lepo opremljeno dvoranico in da imajo telovadni oddelki na razpolago vsega v izobilju, kar se more zahtevati od moderno urejene telovadnice. Uprava se trudi, da štedi, kjerkoli le more, oddaja večje in lepše prostore v najem, da na ta način lažje krije visoke stroške za vzdrževanje telovadnega dela. Krivična in sovražna kritika obtoženca med članstvom in telovadci, nebrzdano in nebratsko besedičenje vpliva razkrajajoče, ubija moralno višino in moč društvene enotnosti in za tako počenjanje je izraz rovarjenje dosti mil.

9. Strogo je treba obsoditi njegov zagovor. Zagovor je bil podan pisмено, torej preišljeno in po načrtu je izrekel neresnične trditve, žalitve, nepretrgano črto drznih neresnic in napadov na br. starosto, način podajanja zagovora pa je moral vzbuditi med člani uprave vtis nesramnosti, med njegovim nepoklicanim auditorijem pa vtis agitacije proti upravi.

10. Podcenjuje in omalovažuje pravilnike organizacije SSKJ in se s tem zoperstavlja členu 5 Štatuta o organizaciji in poslovanju SKJ, ki določa pogoje za možnost pripadnosti k sokolski organizaciji.

11. se je zahvaljeval nevabljenim navzočim telovadcem pri razpravi za moralno pomoč in simpatije, dasi se je moral zavedati, da ta avditorij prisostvuje proti tozadevnemu predpisu, proti protestu uprave. To postopanje znači direktno roganje in izigravanje predpisov, tako obnašanje pomeni uničevanje obveznih predpisov, oškodovanje avtoritete uprave in organizacije vpričo telovadcev, ki na ta način ne morejo biti s slabim vzgledom dobro vzgojeni v duhu namena sokolskih združenj.

Četrty obtoženec je kriv:

1. da kot stanojemalec Sokola I., ki stanuje na Taboru, je dal na razpolago svoje stanovanjske prostore, kjer so obtoženci in njih zavezniki etablirali svojo pisarno s pisalnim strojem. S tem je dejansko podpiral vso opozično propagando in uporno agitacijo. Tega dela se je živahno udeleževala tudi njegova rodbina.

2. trdi, da je obtožnica neosnovana, perfidno sestavljena, zavita, famozna. Pri ustmeni razpravi čita svoj pismeni zagovor, kleveta na vse strani in prostaško napada. Njegov zagovor je treba klasificirati kot povsem nesokolski, ki dokazuje zanikanje slehernega pojma o bratstvu, disciplini in redu v sokolski družbi. Sokolska vzgoja je šla mimo njega. Njegov zagovor je bil po načrtu sestavljen tako, da je vplival hujskajoče na številni avditorij zaveznikov iz telovadnice.

3. izpada proti br. poročevalcu zavito in potvorjeno, ko dokazuje v svojem zagovoru potek savezne skupščine na Sušaku leta 1928., katere se je udeležil tudi br. poročevalec in se v debati izpostavil in zagovarjal pravilno izvajana sokolska načela. Slikati dogodke v maščevalni tendenci in v vsebinsko potvorjeni obliki na naslov neoporečne osebe, ki vrši po svoji dolžnosti v disciplinskem postopku poročevalsko službo, ni samo nedostojno, ampak tudi kaznivo dejanje. Ko je v zagovoru toliko poudarjal svoje zasluge in svojo narodno zavest, je padel proti njemu očitek, da je bil obtoženec, takrat še mladoleten, v avstrijski vojski prostovoljec. Na očitek avstrijskega »frajviligerja« med svetovno vojno ni reagiral. Mesto da opere svojo sramoto, je sramotil vse druge na levo in desno. (Za to prostovoljstvo se je izvedelo šele med razpravo.)

4. zasluge za sokolski Tabor pripisuje v obrambnem zagovoru največ telovadcem. Omalovažuje nesebično delo in trud številnih starejših odbornikov, negira zasluge taborskih dobrotnikov in še posebej zaslužno in uspešno prizadevanje za različne pridobitve v dobro Sokolu I. br. staroste in br. poročevalca. Uprava ni nikdar štedila s priznanjem telovadnega dela, v kolikor je bilo to hvale vredno. Vsak starejši društveni funkcionar pa dobro ve in lahko presodi, kako malo more koristiti pri velikih materialnih akcijah mlad telovadec brez socialnega položaja tudi

pri najboljši volji. Svoboda osebnega mišljenja se nikomur ne krati, toda take misli poudarjati in jih širiti propagandno med članstvom in jih zanašati med številne poslušalce ima svoj namen. Ta vse obsodbe vreden namen obstoji v tem, da z odkritim in tajnim rovarjenjem pomaga vzporedno z drugimi zlonamernimi propagandnimi sredstvi razdvojiti harmonično društveno celoto v dva dela t. j. v starejše netelovadeče sokolsko pokolenje in mlajše telovadce. Obtoženec razdvaja in cepi društveno moč, škoduje društveni in obče sokolski morali, ustvarja med mlajšimi člani predpogoje za kršenje bratstva in discipline s tem, da skuša ustvariti v društvu dva sovražna tabora.

5. v njegovem zagovoru je grda kleveta in podlo pavšalno sumničenje in obrekovanje v očitku, da gre v disciplinskem procesu za osebno in ne za sokolsko korist. To je grda kleveta, ki jo je treba strogo obsoditi. Sumničenja brez poskusa dokazov so sramotna za vsakogar, tembolj pa za Sokola.

6. operira z izmišljotino in lažjo, da smatra društvena uprava telovadnico za balast in da odklanja predloge vaditeljskega zbora. Na drugem mestu je bilo že poudarjeno, v kako obilni izmeri, pogosto preko svojih razmer, uprava pospešuje neograničeno svobodno delovanje vaditeljskega zbora in telovadnih oddelkov. Vzlic težkim dolgovom je društvena uprava vse to rada storila, dokler jo uporna in nedisciplinirana dejanja niso privedla do spoznanja, da pri tej usmerjenosti vaditeljskega zbora, kot je to pokazal disciplinski postopek, društvena finančna sredstva ne služijo več pravim sokolskim namenom. Očitek obtoženca je treba smatrati za pomanjkljivo vzgojenost za pravičnost in resnico. Zanašanje takih očitkov v vrste telovadcev, ki stoje pod vplivom enostranskih informacij in nekritičnosti, je za društvo strup, ki povzroča dalekosežno škodo za bodočnost.

7. zlobna je trditev, da uprava ni storila svoje dolžnosti za nočno straženje Tabora v kritičnih dneh v letu 1937. Društvena uprava je ukrenila vse potrebno pri organih za javno varnost in pri društvenih pripadnikih, ki so se prijavili za pomožno nočno stražo, je bila pripravljena primerno honorirati. Tak neosnovan očitek rodi posledice kot omenjeno pod točko 11. in znači slab namen rovarjenja in razkrajanja.

8. med potekom ustmene disciplinske razprave se je na svojem sedežu razburil, v divji jezi vstal, napravil par korakov v smeri proti članu nadzornega odbora, z grozečimi gestami je hotel dejansko obračunavati, je podivjano kričal »lažnivec, hudič« itd. Njegova okolica ga je zadržala in zabranila dejanski napad.

9. ob drugi priliki se je med razpravo ponovno divje razjezil, dvignil na njegovi mizi stoječ pepelnik, udaril z njim ob mizo in ga zdrobil na drobne kosce. — Za takšna nezaslišana dejanja ni primerne kazenske določbe v sokolskih pravilnikih: To so poniževalni in sramotni ekscesi v sokolski družbi in to celo med izvrševanjem serioznega službenega sokolskega akta.

Peti obtoženec je kriv:

1. da je kot vaditelj naraščaja zanesel takoj po teh sejah v pristranski obliki informacije o razmerju vaditeljskega zbora k društveni upravi med naraščaj. S tem je raztegnil sovražno in nebratsko misel ter nezaupanje napram upravi tudi med sokolsko mladino, med naraščaj, ki ne more zadeve objektivno presojati.

2. pri naraščaju poudarja, da more biti pravi Sokol le v telovadnici. Kdor ni napravil poti skozi telovadnico, ne more biti dober Sokol. V normalnih prilikah bi se nad takimi trditvami nikdo ne spodtikal, toda v času nastalega spora je treba smatrati poudarjanje te misli za tendenčno, ki zasleduje svoj namen, to je rušiti bratsko razmerje med mlajšo telovadečo generacijo in med brati, ki pripadajo generaciji srednje starosti in starejših let.

3. je odklonil izročiti vodstvo naraščaja novemu vaditeljskemu zboru. Ničesar ni kot vodnik naraščaja storil za oblažitev ekscesov pri večerni telovadbi naraščaja o priliki tozadevne intervencije po br. starosti in br. tajniku Sokola I. Vztraja še vedno na svojem stališču in odreka poslušnost in spoštovanje ukrepom društvene uprave.

Šesti obtoženec je kriv:

1. da je kot prvi sestavil v seji vaditeljskega zbora Sokola I. 5. aprila predlog, ki ga utemeljuje in glasuje zanj. Uporni predlog je bil na njegovo utemeljitev sprejet in izglasovan.

2. na sestanku v Narodnem domu poizkuša v debati glede članstva br. Vidmarja vzbuditi med številnimi navzočimi vaditelji ljubljanskih sokolskih društev izmišljeno in neresnično mnenje o nekorektnem postopanju društvene uprave Sokola I. V veliki navzočnosti pečlanov Sokola I. pomenjajo njegove izjave v teh okoliščinah moralno oškodovanje Sokola I. v izredni meri.

3. trdovratno odklanja nov pravomočno izbrani vaditeljski zbor pri Sokolu I., telovadi pri drugem sokolskem društvu, pri Sokolu I. se pojavlja takrat, kadar je treba vprizoriti kakšno demonstracijo ali eksces.

Sedmi obtoženec nima posebnih prestopkov.

S TEM SO OBTOŽENCI ZAKRIVILI PRESTOPKE IN GROBO KRŠILI NASLEDNJE PREDPISE:

A. Pravilnik o sokolskih društvih:

§ 3 točka 15: Društvo dosega svoj namen, da izvršuje vse naloge (odredbe) uprave župe.

§ 4: Društvo se mora pokoravati v vsem odredbam uprave Župe in uprave Saveza.

§ 10 točka 2: Dolžnosti člana so: da pospešuje z vsemi svojimi močmi društvene namene; točka 4: da širi v sokolskih vrstah idejo bratstva in bratške ljubezni; točka 5: da se pokorava naredbam sokolskih pravil, poslovnikov in pravilnikov.

§ 15 točka 1: ako je član moralno oškodoval društvo, točka 2: ako je član hote (zavestno) grobo se prekršil proti sokolskih pravilom ali načelom.

V teh slučajih je mogoč predlog uprave društva na izključitev iz Saveza.

§ 18: Uprava društva upravlja celokupno društveno delo, skrbi za idejno vodstvo in nadzorovanje celokupnega društvenega dela.

§ 18 točka 3: uprava skrbi za red in disciplino v društvu, skrbi za izvrševanje disciplinske oblasti po pravilniku; točka 5: skrbi za redno delo v društvu; točka 10: skrbi za gojitev telesne vežbe, poučevanje mladine v telesnih vajah, prireja javne vežbe, tekme, tečaje, izlete, svečanosti in zabave; točka 11: skrbi za predavanja in razprave; točka 15: in mora izvrševati vse določbe Zakona o osnovanju Sokola kraljevine Jugoslavije, v soglasju z naredbami uprave Župe in uprave Saveza in v vsem postopati v soglasju z vsemi pravili, pravilniki in poslovniki.

§ 25 odstavek 4: Društveno načelstvo je pristojno in končno veljavno odloča **samo o vprašanih strogo tehnične narave**, za katera je potrebna kvalifikacija, to je strokovna vaditeljska izobrazba.

B. Iz pravilnika tehničnih organov:

Odstavek III. Sodelovanje z upravo:

a. Tehnični organi delajo z upravnimi organi sporazumno in v največji slogi.

b. Tehnični organi odločajo samo o onih **notranjih vprašanih** organizacije, ki spadajo v njihovo področje v smislu tega pravilnika. Javne nastope prirejajo sporazumno z upravnimi organi.

C. Pod društveno načelstvo: dolžnost društvenega načelnika in načelnštva je pokoravati se vsem odredbam in predpisom župnega načelstva, izdanim v soglasju z odredbami in predpisi saveznega načelstva.

C. Člen 5. Statuta o organizaciji in poslovanju Sokola Kraljevine Jugoslavije: Vse edinice in vsak član Sokola Kraljevine Jugoslavije so dolžni, da se pokoravajo Zakonu o ustanovitvi Sokola Kraljevine Jugoslavije, temu Statutu in odredbam pravil, uredb, pravilnikov in poslovnikov Sokola Kraljevine Jugoslavije. — Kdor se temu ne pokorava, se bodo proti njemu upora-

bila disciplinska sredstva, ki jih predvidevajo poslovniki, eventualno bo izključen od Sokola Kraljevine Jugoslavije. — Pravico izključevanja imajo društvene uprave za svoje društvo.

Po predpisih Pravilnika za disciplinski postopek § 33 je s tem ugotovljeno dejansko stanje in krivda. Obtožnica Sokola I. od 21. aprila 1939 in dodatna obtožnica od 25. maja 1939. je povsem osnovana in oprta na dokazno gradivo. Pri vsem tem pa niso upoštevana obtežilna dejanja obtožencev glede nasilnosti in neupoštevanja in kršenja sklepov društvene uprave in predpisov hišnega reda, ki so se opetovano dogajale pod zaščito in s sodelovanjem več obtoženih bivših vaditeljev. Ti prekrški in prestopki so v zvezi z otvoritvijo telovadnih prostorov na Taboru za člane telovadce konec avgusta in začetkom septembra 1939. Ti prestopki v zadnjem času so razvidni iz posebnih poročil upravnih funkcionarjev.

Bodi poudarjeno, da se je društvena uprava kot sodišče potrudila, da čim objektivneje ugotovi dejansko stanje, krivdo in da odmeri kazen, ki naj zaščiti sokolske interese pred nadaljnjo še večjo škodo. Obramba in obrambena agitacija izven društvenega okvira Sokola I. je nedovoljena in nečuvena metoda, ki se dogaja po zaslugah obtožencev — naravno tajnim potom. V tem pogledu niso prizadeti samo telovadci Sokola I. Po zaslugi teh bratov in z vednostjo obtožencev sta bila objavljena v Ljubljani izhajajočem listu »Slovenska beseda« dva napadalno-agitacijska sramotilna članka. Eno številko tega lista je razširjal neki član ljubljanskega društva med Sokoli celo ob priliki Vsejunaškega zleta v Sofiji. Obtoženci bodo naravno trdili, da se vse to dogaja brez njihove vednosti.

Društvena uprava je zaključila, da ne daje o poteku disciplinskega postopka nobenih izjav in bližjih informacij in da se vzdrži vsega, kar bi moglo vplivati na objektivnost disciplinskega postopka. Nasprotno pa so obtoženi bratje v svojem smislu razgibali vse znance in številne neznanke, vse, ki so jih hoteli poslušati.

Uprava Sokola I. je kot pristojno sodišče sklenila na končni disciplinski seji dne 25. septembra 1939. po § 30 Pravilnika za disciplinski postopek, točka 4 odnosno 3:

- a. da se prvi, drugi, tretji in četrti obtoženec izključijo iz društva,
- b. da se petemu in šestemu obtožencu prepove nošenje sokolskega kroja in znaka, da se jima prepove udeležba na prireditvah, da se jima prepove uporaba društvenega telovadnega orodja in prostorov, vse za dobo 5 (pet) let,
- c. da se sedmemu obtožencu izreče prednja kazen za dobo 3 (treh) let.

O tem se imenovani obveščajo po § 34 Pravilnika za disciplinski postopek z overjenim prepisom te razsodbe z ugotovitvijo, da je ustna ob-

java in obrazložitev odpadla iz razloga, ker se obtoženi bratje niso odzvali vabilu društvene uprave, da prisostvujejo ustmeni objavi in obrazložitvi po § 31. Pravilnika za disciplinski postopek.

Po § 36 Pravilnika za disciplinski postopek se more vložiti proti tej razsodbi priziv na upravo Sokolske župe Ljubljana pismeno v 14 dneh po prejemu prepisa razsodbe in to preko društvene uprave.

Društveni pečat.

Tajnik
Etbin Bežek, l. r.

Starosta
ing. Lado Bevc, l. r.

Poročevalec
dr. Pavel Pestotnik, l. r.

Po pravilniku sokolskega društva § 13 odstavek 9 se prvim štirim, na izključitev obsojenim članom odvzamejo za čas do končne rešitve vse članske pravice.

DEJANJA, KI NISO UPOŠTEVANA V DISCIPLINSKEM POSTOPKU

Posebno poglavje v sporu tvorijo dogodki, ki so se izvršili po končani razpravi, deloma pred, deloma pa po izrečeni razsodbi. Večina teh dogodkov je v tesni zvezi s poizkusi novega načelnika, da vzpostavi zopet normalno stanje v telovadnici. Ti dogodki jasno kažejo vse namere glavnih krivcev in nevzgojenost in zaslepljenost telovadcev.

Vaditeljski zbor je 17. 8. sklenil, da začne zopet z redno telovadbo dne 25. 8. V ta namen je br. načelnik pismeno povabil telovadce v telovadnico. Bivši vaditelji so takoj organizirali nov upor. Na prvi telovadni večer je eden obtožencev enostavno izjavil, da je on določen od telovadcev, da vodi telovadbo. Obenem je še »pojasnil«, naj br. načelnik ne dela neprilik. Ker sta bila slačilnica in telovadnica že odprti, se je vršila pod vodstvom upornih vaditeljev telovadba, ki je br. načelnik ni hotel preprečevati, da ne bi še bolj razpalil nesokolskih strasti.

Prihodnjo telovadno uro 29. 8. je hotel br. načelnik prečitati telovadcem poziv, da bo telovadnica odprta le, če prevzame vodstvo on in ako priznajo sklepe uprave. Bivši vaditelji so mu to preprečili s pretnjo, da mu bodo na vsak način onemogočili govor pred vrsto. Telovadba se je vršila zopet pod vodstvom upornikov. Br. načelnik je potem o tem obvestil pismeno vse telovadce in jih pozval, naj se oni, ki žele telovaditi, javijo novemu načelniku, nakar bo vaditeljski zbor določil nove telovadne ure. Telovadnica se je po krivdi upornikov zopet zaprla.

Ko so se naslednjo uro telovadci zopet pojavili pod vodstvom upornikov v domu, jim je br. načelnik ponovno pojasnil pogoje za otvoritev telovadnice. Odgovorili so, da take telovadbe ne marajo, nakar so po posvetovanju z upornimi bivšimi vaditelji ponovno zahtevali od br. načelnika, da jim odpre telovadnico. Br. načelnik je zahtevo odklonil, nakar so s ponarejenimi ključi vlomili v sla-

čilnico in nato še v telovadnico. S kopico najgrših psov so kronali svoj nasilni »uspeh«.

Dne 5. 9. se je izgrede ponovil, le z razliko, da so vdrl v telovadnico skozi vrata, ki vodijo v telovadnico z letnega telovadišča. Še prej pa so opsovali br. načelnika in upravo ter grozili, da bodo z upravo dejansko obračunali. Telovadili so pri svečah, ker je bil po sklepu uprave prekinjen električni tok.

V torek, dne 12. 9. zvečer je po sklepu uprave prišel v društveno pisarno član uprave, da po končani naraščajski telovadbi prekine električni tok, kakor je storil prejšnjo telovadno uro. Tedaj so se pojavili pred pisarno trije telovadci z očitno namero, da tudi z dejanskim napadom preprečijo prekinitev toka. Ker omenjeni brat ni hotel izzvati takega napada, je odšel iz pisarne in zapustil dom. Eden od trojice pa ga je zasledoval še izven doma. Čez nekaj časa se je vrnil član uprave v pisarno in postopoma v štirih presledkih ugasnil luč v telovadnici. Tedaj se je dvignil hrup in telovadci (nekateri s palicami v rokah) so prihrumeli v vežo. Nekaj jih je zdrvelo v glavni vestibul, kjer so razbili vrata v pisarno, zopet prižgali luč in zastražili člana uprave. On je uvidel, da proti takemu nasilju ne more ničesar ukreniti, zato je hotel oditi domov. Tedaj pa so ga v veži obstopili telovadci in vodja prej omenjene trojice ga je udaril po obrazu. Ostali so ga pehali proti izhodu in v gneči ga je nekdo celo udaril s pestjo po glavi.

Po teh dogodkih je bila uprava prisiljena podvzeti nove mere v zaščito reda v sokolskem domu. Treba je bilo počakati le še izida razsodbe, na podlagi katere bi se položaj razčistil. Do konca razsodbe pa so telovadci udirali skozi naraščajsko slačilnico v člansko. Pri telovadbi pa jih uprava ni več skušala ovirati.

Značilno za upornike pa je dejstvo, da so v teku teh dogodkov odklonili celo predlog novega načelnika, po katerem bi moglo priti do sporazuma. On je namreč v želji, da zaustavi take nezaslišane izgrede, ki bi lahko imeli nedogledne posledice ne samo za društvo, ampak za Sokolstvo sploh, povabil vse bivše vaditelje (tudi obtožence) v novi vaditeljski zbor in pojasnil nekaterim, s katerimi je imel priliko govoriti, naj pomirjajoče vplivajo na druge, ker je on eventuelno pripravljen odstopiti kot načelnik in bi si potem lahko izvolili načelnika, ki bi ga sami hoteli. Odklonili so tudi to in s tem jasno pokazali, da jim ni do složnega dela, temveč hočejo ali sami vso oblast v društvu ali pa razbiti društvo.

Dne 21. 9. se je uprava zbrala, da glasuje o krivdi in kazni. Kljub opozorilu, da se pripravlja dejanski napad, pa ni podvzela nobenih ukrepov, ker si ni mogla misliti, da bi mogli iti Sokoli tako daleč. Večer je potekal med strahovitim tuljenjem v stranskih prostorih doma. Nekdo je celo vrgel s ceste kamen v okno sejne dvorane. Okoli 23. ure se je zasilal iz veže za sejno dvorano nek šum. Dva člana uprave sta takoj hitela ven in opazila, da skuša nekdo vlomiti vrata, ki vodijo iz bivšega zavetišča v predprostor sejne dvorane, kjer se nahajajo električna stikala. Odklenila sta vrata in zagledala znanega telovadca, ki je baš pobiral vlomilsko orodje in ki je moral splezati preko balkonov in lož, da je prišel do omenjenih vrat. Namen poizkušenege vloma je na dlani: vlomilec je

hotel priti do stikal in ugasniti luč, ostali pa, ki so se med tem tiho zbrali pred vhomom v dvorano od druge strani, bi navalili na upravo. Uprava je zasačenega telovadca takoj izključila, ker je s svojim dejanjem dokazal, da ne spada v sokolsko družbo. Po izjalovljenem poizkusu, so vsi telovadci zapustili dom.

Na poslednji seji dne 2. 10. pa si je morala uprava poklicati policijsko asistenco, da je mogla v miru dovršiti glasovanje.

Rezultat razsodbe je znan. Obtožencev k ustni razglasitvi takoj po izvršenem glasovanju kljub vabilu ni bilo. Za rezultat so izvedeli od svojih pristašev članov uprave, ki so podali ostavke na svoja mesta v upravi in takoj po končanem glasovanju zapustili sejo. Posledica je bila nov poizkus nasilja. Ko so se člani uprave po končani dolgotrajni seji okrog 2. ponoči vračali domov, so skupino, v kateri sta bila brata starosta in poročevalec, skušali zajeti nekateri kaznovanih bratov in nekaj telovadcev, ki so vračajočim se bratom prišli v strnjeni vrsti preko vse ulice nasproti. Člani uprave so se jim na križišču umaknili in tako preprečili dejanski spopad. Zato pa so nekateri s psovkami in najgršimi očitki napram bratu starosti in poročevalcu dali duška svoji mržnji.

Koliko pa je obtožencem in drugim bivšim vaditeljem do društva, pa izpričuje njihovo postopanje napram naraščaju, ki so ga hote potegnili v upor. Ko so uvideli, da razsodni, dozoreli ljudje nočejo nasaditi njih izmišljotinam in da njihova akcija noče zavzeti obsega, kot so želeli, so začeli hujskati naraščaj proti upravi. Vodili so jih na skrivne izlete in v nedolžna srca sokolske mladine zasejali mržnjo in prezir do uprave in sploh do vseh, ki niso hoteli z njimi v nesokolsko borbo. Naraščaj je nehal pozdravljati člane uprave in druge brate in sestre. Ob vsaki priliki pa so po vzoru svojih vaditeljev klevetali in psovali upravo. Uprava proti naraščaju ni nastopila, ker je skušal br. načelnik na miren način izvršiti prevzem naraščaja in ga popeljati nazaj na pravo pot. Tega pa uporniki niso hoteli dopustiti in so z vlomi skozi naraščajsko garderobo in z vodstvom izključenih telovadcev pri naraščajski telovadbi prisilili upravo, da je začasno ukinila tudi telovadbo moškega naraščaja. Ker kljub izrečni razsodbi in ponovnemu pozivu k predaji vseh poslov bivši vaditelji niso prenehali z vamljanjem in hujskanjem, je uprava razpustila oba oddelka in odredila novo vpisovanje. Čim se je to zgodilo, upornikov ni bilo več blizu. Dosegli so, kar so hoteli: Naraščaju so lahko rekli: »Uprava ni sokolska. Glejte, kaznovala je tudi vas, ki niste ničesar zakrivali.« Pri ženskem naraščaju stvar ni šla tako gladko, ker tudi večina članic ni hotela z njim v borbo. Zato so z agitacijo in terorjem pred vhomom v dom poizkušali odpeljati naraščajnice s Tabora. Tudi to jim ni uspelo. Odšlo jih je le nekaj, ki pa se zopet vračajo. Dve glavni krivki (članici) upora, ki se je izvršil s huronskim vpitjem najprej v telovadnici in potem še pred domom, pa je uprava izključila. In to postopanje upornikov z naraščajem je najhujše dejanje, ki so ga zakrivali in ki zanj ni opravičila. Tu so razgalili vso svojo nemoralno in najjasneje dokazali, da ne spadajo v sokolske vrste in da je uprava storila prav, da jih je izključila iz sokolske organizacije.

Po izrečni razsodbi v zadevi 7 obtožencev je uprava sklepala še o prestopkih, ki so jih zakrivali nekateri telovadci s pravkar opisanimi dejanji in je ugotovila,

da se vsa ta dejanja klasificirajo tako, da zanja ni noben način posebnega postopka potreben, kajti oni, ki je ustvarjal Zakon, Statut, Pravilnike itd., ni mogel predvidevati kaj takega. S temi dejanji so se njih izvršitelji sami izključili iz sokolske organizacije, ker so prekršili izjavo, ki so jo dali, ko so se vpisali v sokolsko organizacijo, in jim manjka osnovni predpogoj, ki je potreben za članstvo v sokolski organizaciji. Zato je uprava sklenila, da se vsi ti člani (14 po številu, od teh 5 od prejšnjih sedem obtožencev) na podlagi člena 5 statuta (citiran že pri razsodbi) SSKJ in društvenemu pravilniku, in sicer po določbah, ki govorijo o pogojih za članstvo

izključijo iz društva, s predlogom Savezu za izključitev iz Saveza. Iz istih razlogov in po istih določbah sta bila izključena tudi dva člana, ki sta prvi dan razprave vdrla v dvorano in se na poziv nista umaknila in s tem dosegla, da predsedujoči ni mogel izprazniti dvorane. Dva pa, ki sta se pozivu pokorila, je uprava kaznovala samo zaradi vdora s pismenim ukorom z razglasitvijo v društvenih prostorih. Po istih določbah sta bili izključeni tudi obe že prej omenjeni članici, ki sta povzročili in vodili upor ženskega naraščaja.

Trije bratje in ena sestra so se odrekli funkciji v upravi po končanem popolnoma svobodnem glasovanju o krivdi in kazni obtožencev. Ta četvorica je že v preteklih tednih opetovano v dejanjih kršila sklepe uprave. Vzlic temu, da so sami sodelovali pri sklepanju v upravi, se niso hoteli podrediti ukrepom večine, z uporniki so še nadalje sodelovali, vdirali v telovadnico. Na vprašanje v seji, uprave, ali priznavajo sklepe uprave ali ne, je bil odgovor, da se ne podredijo sklepom uprave. Zato so morali izbirati med dvema možnostima, ali izvajati posledice in se prostovoljno odreči funkciji v upravi ali pa jih mora uprava potem, ko so uporabili v popolni svobodi vse svoje pravice pri glasovanju glede obtožencev, uvrstiti med one okrivljence, ki nočejo spoštovati nobenih sokolskih predpisov in nobenih sklepov uprave. Trojica od teh se je v tem nevzdržnem položaju odrekla funkciji, četrti pa je najavil izstop. Uprava je vzela to na znanje.

POSTOPANJE UPORNIKOV IN NJIHOVIH ZAVEZNIKOV PRI POIZKUSU SAVEZA ZA RESITEV ŽUPNE KRIZE

To sicer ne spada popolnoma v našo zadevo, toda je v tesni povezanosti z njo in nam pokaže dalekosežnost akcije bivših vaditeljev Sokola I.

Radi sabotiranja župnega dela s strani mnogih vaditeljev, se župna kriza ni premaknila z mrtve točke. Zato je savezni podstarosta br. dr. Belajčič podvzel iniciativo, da ustvari sporazum med obema skupinama. Predlagal je izvolitev odbora za izvedbo sporazuma, v katerem bi bilo pet društvenih starost, pet načelnikov in pet prosvetarjev. V to svrho je osebno prišel 22. oktobra v Ljubljano in konferiral s predstavniki obeh skupin. Na teh sestankih so zastopniki župne opozicije izjavili, da priznavajo upravo kot najvišji forum vsake edinice, kar so doslej z dejanji zanikovali, ter so obljubili, da bodo žrtvovali za sporazum osebe, ki so se v borbi največ izpostavile. Nato se je vršil zbor društvenih starost,

na katerem so izvolili pet, dosedaj na sporu neudeleženih bratov v imenovanj odbor. Za naslednjo nedeljo pa sta bila sklicana zbor društvenih načelnikov in načelnic in društvenih prosvetarjev z isto nalogo. Zbor prosvetarjev je pod vodstvom župnega prosvetarja in v navzočnosti pravnega referenta Saveza br. dr. Cipčiča v redu izvršil svojo nalogo. Na zboru društvenih načelnikov in načelnic pa se je začela stara pesem. Takoj v začetku niso priznali začasnega župnega načelnika, ki je edini imel to pravico (imenovan je bil od Saveza) za predsednika zbora in so izvolili drugega, kar je v ostrem nasprotju s pravili in obljubami, ki so jih dali br. saveznemu podstarosti. In da dokažejo svojo trmoglavost in nesprajljivost, so kandidirali in izvolili kljub protestu opozicije za župnega načelnika bivšega župnega načelnika, ki se je najbolj zagrizeno izpostavljal v borbi in ki je bil radi uporov proti društveni upravi, proti župi in Savezu ter radi nesokolskega ponašanja izključen iz našega društva. Izjavili so enostavno, da izključitve ni vzeti resno, ker da se morajo vsi disciplinski postopki pri našem društvu razveljaviti. Razpravljali so s tem o stvari, ki se jih ne tiče in niso pristojni zanj. Nekateri pa so celo izjavili, da ne priznavajo novega načelnika Sokola I, dasi je to interna društvena zadeva in sta bila novo načelnštvo in prednjački zbor potrjena po župi. Po vseh prejšnjih razgovorih in obljubah ter po namenu zbora so to povsem nemogoče stvari. Na ta način se župna kriza ne da rešiti.

Vendar pa je ta zbor pokazal razveseljivo dejstvo, da so se mnogim že odprle oči in so začeli kljub najhujši agitaciji s strani starega načelnštva spoznavati, kdo so Sokoli in kdo samoljubni diktatorji. Doslej so bili namreč vsi vaditelji soglasni v tem, da mora voditi župo bivše načelnštvo. Glasovanje pa je pokazalo, da temu ni več tako. Za načelnico je bila namreč izvoljena soglasno dosedanja začasna načelnica Župe, a pri moškem načelnštvu je dobil bivši načelnik 32 glasov, sedanji začasni načelnik pa 22, 3 glasovnice so bile prazne. Če upoštevamo še to, da je bila udeležba samo okrog 60% in so manjkali načelniki iz dolenjskega in kamniškega okrožja, ki so se že prej izjavili proti staremu načelnštvu, pridemo do zaključka, da diktatorski podvigi bivšega župnega načelnika in njegovih opričnikov ne najdejo več enodušnega pritrjevanja, in vse kaže, da tudi namišljena mučeniška glorijska ne bo več poživila diktatorskih akcij nepoboljšljivih stremuhov.

RESNICA O ODPOVEDI STANOVANJA

Po mestu se širijo neresnične vesti o škandaloznem postopanju uprave v zadevi odpovedi stanovanja. Tudi na to klevetanje ne bi odgovarjali, kakor na nešteto drugih ne, pa smo prisiljeni, ker so to neresnico objavili tudi v znanem letaku od 18. maja in ker je to eden glavnih lažljivih argumentov pri njihovi nesokolski propagandi. Resnica je taka-le:

Že mnogo pred to afero je uprava mislila na to, kam z društveno knjižnico, ki šteje več tisoč knjig in ki zanje ni imela primerne prostora. Kakor vsi odseki, tako je tudi prosvetni sestavil program »Petrove petletke«, v katerega

je spadalo tudi oživiljenje javne knjižnice, ki zadnja leta zaradi pomanjkanja prostora ni mogla delovati. Jasno je, da mora biti knjižnica na Taboru ali vsaj v njegovi bližini. Poleg tega je vaditeljski zbor stalno zahteval še eno slačilnico za ženske oddelke, ki so imeli doslej eno samo slačilnico. Zato je uprava skušala rešiti to vprašanje tako, da preseli godbeni odsek v južno polovico tribune, kjer je bil doslej otroški vrtec mestne občine, a v severno polovico bi namestila knjižnico, kadar bi bilo prosto omenjeno stanovanje. Stanovanjski najemnik je moral vedeti, da večno tam ne bo mogel ostati. Kajti, četudi bi knjižnice tja ne preselili, bi morali tribuno podreti, kadar bo telovadišče razširjeno v dokončne meje, kar je istotako v načrtu za »Petrovo petletko«. Če bi se to zgodilo, bi knjižnica in godbeni odsek dobila prostore v novi zgradbi. Ker se je pa ta brat in vsa njegova družina udeleževala borbe proti stališču uprave in je celo dalj stalno stanovanje na razpolago za skrivne uporniške sestanke, je bilo jasno, da bi v slučaju potrebe zavlačeval izselitev, ker je imel trimesečni odpovedni rok. Zato je uprava zahtevala izpremembo pogodbe od trimesečne na enomesečno odpoved, bratu pa je obljubila, da mu v času, dokler ne nastane potreba, ne bo odpovedovala stanovanja, kar mu je tudi pismeno sporočila.

Na ta dopis je odgovoril upravi, da je pripravljen podpisati novo pogodbo, če se vstavi vanjo poseben pogoj, ki ga ne bi dopustil noben gospodar, ker dopušča tudi pri enomesečni odpovedi možnost zavlačevanja ali njegov pogoj celo onemogoča odpoved. Uprava na to ni pristala, temveč mu je poslala novo pogodbo v podpis. On se je umikal podpisu s tem, da ga ni bilo doma ali pa z nemogočim izgovorom, da se mora posvetovati z ženo. Ker se je to ponavljalo že tri dni, je uprava uvidela, da hoče z zavlačevanjem doseči prekoračenje odpovednega roka. To se mu je posrečilo, ker je bila stara pogodba sestavljena tako, da je bil odpovedni rok prvi dan vsakega četrtertletja in ne kakor običajno do osmega. Uprava je poslala stanovalcu 5. maja običajno sodnijsko odpoved za 1. avgust. Tedaj se je on pritožil na sodišče zaradi prekoračenja roka. Društvo na razpravo ni poslalo zastopnika, zato je bila razprava preložena na jesen. Nekaj dni pred novim odpovednim rokom je uprava ponovno pozvala brata na podpis nove pogodbe pod istimi pogoji kot prej. Pogoji so mu bili ponovno pojasnjeni po bratu gospodarju ter po sestri načelnici, ki je dobila kot simpatizerka obtožencev na seji uprave vsa zagotovila, da mu uprava ne bo odpovedovala stanovanja, dokler ne nastopi resna potreba za lastno uporabo. Tudi po tem posredovanju je podpis nove pogodbe odklonil, zato mu je uprava 1. avgusta odpovedala stanovanje za 1. november. Imel je torej šest mesecev časa, da si poišče novo stanovanje in torej v tem oziru ni nikakor prizadet, ker stanovanj je v Ljubljani dovolj.

Nekaj drugega pa je to, da je stanovanje imel za nižjo najemnino. Toda, če se je zavedal te ugodnosti, bi se moral zavedati tudi potrebe lojalnosti do društva, katerega naklonjenost je užival. Nihče ni od njega zahteval kakšne protidajatve v delu za društvo, dasi bi se je moral zavedati sam, pa je kandidaturu za društvenega podnačelnika odklonil z motivacijo, da s tako upravo ne more delati, čeprav je užival naklonjenost ravno t a k e uprave. Toda dajati

to isto stanovanje na razpolago za skrivno pisarno in sestanke, naperjene proti edino pravilnemu stališču uprave in proglašati za nesocialno, če mu zato uprava odpove stanovanje ali pa ovirati društvo pri njegovem delovanju in celo očitno rušiti red in varnost (sodeloval je celo pri vdiranju v društvene prostore) društvene imovine, a na drugi strani od iste uprave zahtevati ugodnosti, je vsekakor milo rečeno drznost, ki presega vse meje. Sklicevati se pri nepoučenih ljudeh na družino, a na drugi strani vso družino angažirati pri akcijah proti društvu, je nesramnost. Nadevati si mučeniški venec pred javnostjo in psovati društvene funkcionarje javno in glasno na cesti, kaže jasno notranjo sliko njega in vseh, ki mu pri tem vede pomagajo.

V OBRAMBO SOKOLSKEGA TABORA IN SOKOLSKIH NAČEL

Vaditeljski zbor Sokola I je pričel s svojim nediscipliniranim postopanjem organizirano borbo, naperjeno proti sokolskemu Savezu, proti upravi župe Ljubljana in proti Sokolu I. Omenjeni vaditeljski zbor vodi borbo, ki ima po svoji vsebini, po načinu in uporabi sredstev značaj upornosti. Pri tem uporniki brezobzirno teptajo sokolska načela, prezirajo smisel in namen Sokolskega zakona in pozitivne določbe iz Statuta in Pravilnikov o sokolski organizaciji. Poslužujejo se metod, ki so v sokolstvu povsem nedovoljene in zavrgljive. Ne zadostuje jim samo nezaslišana agitacija med odraslimi telovadci in naraščajniki Sokola I., ampak zastrupljajo tudi širšo neinformirano javnost v neresničnih in potvorjenih izjavah z letaki in časopisnimi članki (letak za člane Sokola I., dva daljša članka v mesečniku »Slovenska beseda« in 1 članek v »Slovenskem domu«. Uporniki in z agitacijo pridobljeni simpatizerji podvzemajo vse mere, da čimbolj diskreditirajo sokolstvo in Sokola I.

Uprava Sokola I je doslej molčala. Bila je mnenja, da naj se to vprašanje grobih kršitev sokolskih predpisov rešuje doma pod krovom Sokola I. Društvena uprava je nudila opetovano vaditeljem priliko za mirno reševanje tega vprašanja v duhu sokolskih predpisov. Uprava Sokola I., v kateri je imela telovadnica skoro polovico zastopstva, pa je pri tem naletela na toliko zagrizenost in sovražnost pri prizadetih bratih, da je morala od tega odstopiti in se odločiti za postopek, v katerem je treba uporabiti vsa po pravilnikih predpisana disciplinska sredstva.

Ako bi uprava Sokola I. še nadalje molčala, bi bilo to na škodo Sokolstva in na škodo Sokola I. Člani Sokola I. že nepotrpežljivo pričakujejo verodostojnih pojasnil od svoje društvene uprave. Na tej stvari pa so v enaki meri interesirani nositelji odgovornih funkcij iz širšega okoliša Sokola I. in funkcionarji Župe in Saveza. Potrebno je, da je ves ta sokolski krog pravilno obveščen o pogledih Sokola I. na to zadevo.

Posebej bodi poudarjeno, da ni to spor med mlajšo in starejšo generacijo. Uporniki spadajo fizično po letih med starejše brate, po miselnosti pa gotovo ne kali v njih nič takšnega, kar bi se z vidika napredka moglo za Sokolstvo imenovati dobro in zdravo. Nejasen revolucionarni instinkt, bolno stremušstvo, nepopisna zagrizenost in užaljeno samoljubje je gonilna sila, ki je pognala duh upornosti v širši krog telovadcev in vaditeljev. — Verjetno pa je, da uporni duh ni sam sebi namen, ampak da je to spremljevalni zunanji pojav, torej sekundarni element nekega še prikritega programa kot primarnih ciljev. Iz kroga upornikov se pogosto čuje: preusmeritev, novo Sokolstvo, sokolski pokret itd. Kaj naj bo vsebina preusmeritve. Ali preusmeritev znači izneverjenje sokolskemu programu in nalogam kot so predpisane po organizaciji Sokola kraljevine Jugoslavije? Vsebina preusmeritve kot kažejo opazovanja bi mogla obstojati v ekstremih nacionalističnih in socialističnih prvin in metod v Sokolu. To treba smatrati skoro za stoddostno gotovo in dognano. — Sokol je v Jugoslaviji pod zaščito zakona. To daje Sokolu pravico, nalaga pa mu tudi dolžnost. Sokolsko delo se ne more razvijati v nasprotju z obstoječim stanjem državne kulturne, socialno-gospodarske in politične zakonodaje. Treba se je zavedati, da se nahaja Zakon o ustanovitvi jugoslovenskega Sokola v sklopu, v povezanosti z vso drugo zakonodajo, s smerjo in namenom vsedržavne usmerjenosti. Zato se poizkusov programskih ekstratur ne more in ne sme tolerirati. S tem bodi položaj osvetljen za Župo in Savez in za vse organe v Sokolu, ki odgovarjajo za usodo Sokolstva. Zato mora slediti uporu skrajni odpor, da je Sokolstvo obvarovano škode.

Uprava Sokola I. je izročila župni upravi zapisnik o disciplinski razpravi. Zapisnik obsega 260 na stroj pisanih strani. Privrženci nedisciplinirane uporne akcije so odšli k drugim ljubljanskim sokolskim društvom. Sokol I. je doslej branil v smislu organizacijskih predpisov splošna sokolska načela, torej splošne interese, na katerih sokolstvo sloni. S tem je Sokol I. branil idejni interes Župe in Saveza. Ako bi pa bodočnost pokazala, da ima uporniška akcija moralno zaslombo v predstaviteljih nadrejene župne in savezne organizacije, v tem slučaju se Sokol I. umakne nepremakljivo na obrambno črto samo lastnih društvenih sokolsko-programskih interesov. Jasno in glasno izjavljam: po vseh teh dogodkih, ki jih v podrobnostih ne more podati nobeno še tako izčrpno poročilo, je sodelovanje med sedanjo in bodočimi upravami Sokola I. in med uporniki in njih aktivnimi simpatizerji nemogoče. Obrambne linije društvenih moralnih in gmotnih interesov Sokol I. pod nobenimi pogoji ne bo zapustil. Odhod nekaj telovadcev in naraščajnikov je dosti običajen pojav. Doživela in preživela so takšne pojave v preteklosti v podobni ali manjši izmeri tudi druga ljubljanska

društva. Vse to je popravljivo. Ni pa popravljiva škoda v društvenem življenju takrat, kadar prične strupeni črv na znotraj razjedati društveno življenje. Vsi drugi telovadni oddelki na Taboru — po številu pet — so ostali skoro nedotaknjeni pri rednem telovadnem delu vse te zadnje mesece. Oddelek članov telovadcev in naraščajnikov se vzpostavlja, pričenja z redno telovadbo ter je pričakovati, da bo nastala vrzel v doglednem času popolnoma izpolnjena.

Sokol I. želi osredotočiti v bližnjih poslovnih letih vse delovne energije svojega članstva za izpopolnitev lastnih kulturnih in telovadnih potreb. Odreka se vseh aspiracij na odgovorne vodilne funkcije v nadrejenih edinicah. Sokol I. želi miru za nemoteno in pravilno pojmovano sokolsko delo. Napadom in nasilju pa noče biti več izpostavljen. Želimo v duhu sokolskih predpisov vršiti svoje dolžnosti, vseh drugih vplivov, ki jih bomo smatrali za nezdružljive s koristjo Sokolstva in Sokola I. — pa naj prihajajo od koderkoli, se bomo branili do skrajnosti.

Cela zadeva se tiče predvsem Sokola I., ki izreka svoje prepričanje v tej smeri, da bo za Sokolstvo najmanjša škoda, da to vprašanje rešuje avtonomno, v kolikor to zadeva društvo. Generacija, ki je ustanovila Sokola I., ki je doprinesla ogromne žrtve v delu in denarnih sredstvih, generacije, ki so bile leta in leta vprežene v požrtovalno delo zbirk in prireditvev z namenom pomagati blagajni Sokola I., še živijo in gledajo na Tabor kot spomenik svojega idealnega prizadevanja. Bratje in sestre, ki so ves svoj prosti čas posvetili Sokolu I. v času gradb na Taboru, vsi ti sokolski sodelavci so živo interesirani na usodi Sokola I. in Tabora. Sedanja generacija na odgovornih mestih nosi moralne obveze za delo in ljubezen, ki je bila Sokolu I. izkazovana v preteklosti od še živečih in umrlih bratov in sester, da vodi društvo po varnih potih društvenega razvoja in ne dovoli, da bi nasilni prekucuški vplivi segli v društvo. To so tako važni razlogi za sedanje poglede Sokola I. v tej zadevi, da se jih ne sme prezreti in iti nemo mimo teh psiholoških momentov.

Uprava Sokola I. smatra za potrebno, da pravočasno svari pred eventualnimi prenatrženimi in premalo premišljenimi odločitvami, ki bi pod vplivom znanih prigovarjanj in prijateljskih zvez, pod pretvezo kakih višjih ali širših interesov mogle pasti vsled pomanjkljive poučenosti in nezadostnega uvaževanja razlogov ter neupoštevanja psihološkega razpoloženja v vrstah Sokola I. Pazimo vsi odgovorni činitelji, ki smo v vodstvo sokolskih nižjih in višjih edinic, da se manjše zlo ne razvije v še večje in razsežnejše.

Ljubljana, 9. novembra 1939.

UPRAVA SOKOLA I. — TABOR

